

Årsplan 2017-2019

Årsplan

Diarienummer:	KS 2016/1419
Beslutad av:	Kommunstyrelsen
Datum för beslut:	2016-11-16
Giltighetstid:	2019-12-31
Handläggare:	Lars Davidsson

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Kommunchefen har ordet.....	4
2 Förutsättningar.....	5
2.1 Kommunfullmäktiges uppdrag.....	5
2.1.1 God ekonomisk hushållning.....	5
2.1.2 Kommunfullmäktiges strategiska förutsättningar.....	5
2.1.3 Strategiska mål.....	7
2.2 Ekonomiska förutsättningar 2017-2019	9
2.3 Förvaltningens antagande om kostnadsförändringar 2017-2019	9
3 Styrning.....	10
3.1 Avvikelsehantering	10
3.2 Gemensamma spelregler politik - förvaltning.....	10
3.3 Internkontroll.....	11
3.4 Nämnder.....	12
4 Förvaltningens åtagande.....	14
4.1 Resultatmål med handlingsplaner	14
4.1.1 Samordning av resurser för effekt i Kungälv-samhället.....	14
4.1.2 Attraktiv arbetsgivare	16
4.1.3 Öka kvaliteten inom vård- och omsorgen genom kvalitetssäkring av verksamheten och utveckling av välfärdsteknologin	17
4.1.4 Kungälv kommun är drivande för ökad tillväxt och fler i arbete	18
4.1.5 Attraktiv kommun som växer genom en aktiv och hållbar samhällsutveckling.....	21
4.1.6 Ökad integration och minskat utanförskap.....	23
4.1.7 Skolans kompensatoriska uppdrag skall minska segregationen och öka jämlikheten	24
4.1.8 Barnfattigdomen ska minska.....	25
4.1.9 Öka andelen hållbara resor	26
4.1.10 Minska energiförbrukning, utsläpp till vattenmiljö och koldioxidutsläpp.....	27
4.1.11 Mindre barngrupper för högre kvalitet i förskolan.....	28
4.1.12 Kunskaperna hos elever och studerande ska öka	28
4.1.13 Fler barn och unga deltar i ett rikt och varierat kultur- och fritidsliv.....	29
4.2 Planerade verksamhetsvolymmer.....	31
4.2.1 Verksamhet.....	31
4.3 Åtgärder för att komma i ram.....	33
4.4 Investeringar 2017-2020	34
4.5 Exploatering	38
5 Ekonomiska sammanställningar.....	39

5.1 Investeringsplan 39

1 Inledning

1.1 Kommunchefen har ordet

Årsplanen, som för första gången omfattar en treårsperiod, är ett dokument som på en balanserad nivå reglerar de politiska förväntningarna samt förvaltningens åtagande, baserat på tilldelade resurser. Det tar inte bort politikens möjlighet att ändra sin politik de närmaste åren utifrån att omvärlden kan ändras. Ett sådant rigid system överlever inte en längre tid. Det är då dock väldigt viktigt att berörda parter är överens om hur dessa ändringar skall ske. Klarar inte ledningen att reda ut dessa typer av frågor så blir det svårare att jobba i organisationen och som en direkt följd sämre verksamhet för Kungälv's medlemmar. Detta dokument, eller karta om man så vill, reglerar mål och ramar som skall möjliggöra för all personal att hitta effektiva och kreativa lösningar. När det uppnås kommer Kungälv fortsätta att utvecklas till en av de absolut bästa kommunerna att bo och verka inom.

Kungälv, likt de flesta andra kommuner i Sverige, står inför en stor utmaning när det kommer till den demografiska utvecklingen. Vi ser att gruppen barn och äldre kommer att öka mer än de övriga grupperna. Utifrån ett kommunalekonomiskt perspektiv är detta två grupper som ställer extra stora krav på oss som kommun. Kungälv har dock en stor möjlighet i och med att vi befinner oss i en region som är i kraftig tillväxt. En balanserad tillväxt är ett mycket bra sätt att hantera de framtida ökade kraven på kommunal verksamhet. Det blir dock ett problem om vi växer för fort, då kostnaderna för infrastruktur och verksamhet kommer tidigare än nya skatteintäkter fyller på den kommunala kassan. Kommunen behöver med andra ord ha medel för att ta kostnader innan intäkterna kommer. Att hitta och värdera denna balans är ett av de förtroendevaldas största ansvar inför både dagens generation och om möjligt ännu större ansvar inför den kommande generationen. Det vi gör idag skapar eller kapar morgondagens generations handlingsutrymme.

En helt avgörande faktor för att lyckas med de kommande årens arbete är personalen. Vi som många andra står inför en mycket stor utmaningen att behålla och fylla på med bra personal. Vi måste skapa en balans mellan de mycket stora krav medborgarna har på oss och de resurser vi har tillgängliga. Att uppnå de kvalitetskrav som är satta är viktigt. Det är dock också viktigt att inte göra mer än det de folkvalda har definierat som rätt nivå. Gör vi det kommer resurserna ta slut och vi skapar en frustration hos personalen.

I denna årsplanen ligger ett mycket stort krav på att fortsätta effektivisera vår verksamhet. När vi jämför oss med andra kommuner ligger vi över lag bra till när vi ser vår effektivitet och även produktivitet. Jag ser det dock som en självklarhet att en växande organisation hela tiden skall jobba med effektivitet. Det vi gör i dag kan alltid göras något mer effektivt i morgon. Den mentaliteten måste genomsyra Kungälv's förvaltning så vi kan fortsätta bidra till ett demokratiskt Sverige.

2 Förutsättningar

2.1 Kommunfullmäktiges uppdrag

2.1.1 God ekonomisk hushållning

I kommunallagen anges att det för den kommunala verksamheten ska finnas mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

Grundläggande är att verksamheten ska bedrivas kostnadseffektivt och ändamålsenligt samt att varje generation ska bära kostnaden för den service den konsumerar och inte belasta kommande generationer med kostnader eller åtaganden.

God ekonomisk hushållning råder när de verksamhetsinriktade målen visar god måluppfyllelse samtidigt som de finansiella målen är uppfyllda.

Kungälv's kommuns styrmodell, antagen av KF 2014-03-13, beskriver modellen för styrning och uppföljning.

2.1.2 Kommunfullmäktiges strategiska förutsättningar

2.1.2.1 Strategiska förutsättning

2.1.2.1.1 Balans mellan ekonomi, kvalitet och behov (Strategiska förutsättningar)

Förtydligande

Kommunens verksamhet fungerar och utvecklas optimalt när ekonomin inte är överordnad medborgarnas behov, personalens arbetssituation eller verksamhetens kvalitet, utan snarare när dessa tre perspektiv tillåts samspela och värderas lika. Insikten om att den goda ekonomin är den starkaste garanten för framtida generationers välfärd får likväl inte glömmas bort.

Balans mellan ekonomi, kvalitet och behov uppnås genom långsiktighet och ett genomgående arbete med målstyrning och uppföljning.

2.1.2.2 Finansiella mål (indikatorer)

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Överskottsmålet är 3 % av skatteintäkter och generella statsbidrag.	<p>Det är nödvändigt att nå ett driftöverskott i kommunen som kan skapa utrymme för viktiga investeringar och säkerställa att inga ytterligare förskjutningar sker av kostnader sett ur ett generationsperspektiv. Driftöverskottet används för att finansiera investeringar i den skattefinansierade verksamheten.</p> <p>Kommunen gör utbetalningar av pensioner som beroende på pensionssystemets utformning och vår redovisningsmodell inte räknas som kostnader. Driftöverskottet används även för att finansiera dessa utbetalningar.</p> <p>De sociala investeringarna är kostnader i strikt ekonomisk bemärkelse. Dessa kostnader skall inte räknas med i bedömningen av om överskottsmålet är uppnått eller inte.</p>	3%	3%	3%

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Den ekonomiska påfrestning som pensions-utbetalningarna medför skall lindras genom försäkringslösning	Under de närmaste åren kommer pensionsutbetalningarna och pensionskostnaderna att öka. Genom att kommunen har lyckats att avsätta pengar till framtida utbetalningar av pensioner och en första upphandling av försäkringslösning gjorts kommer den årliga påfrestningen på likviditet och kostnader att begränsas. Härigenom underlättas också för kommunstyrelsen att driva verksamheten inom de ekonomiska ramar kommunfullmäktige anger.	0	0	0
Soliditeten skall ligga i intervallet 9 - 12 procent	Soliditet är ett finansiellt nyckeltal som anger hur stor andel av tillgångarna som är finansierade med eget kapital, eller omvänt, hur stor andel av kommunens tillgångar som är lånefinansierade. Soliditeten kan öka genom att driftöverskottet används till investeringar eller att man betalar av på sina skulder. Under planperioden kan soliditeten att sjunka under enskilda år på grund av hög investeringsnivå och därmed hög upplåning. Under planperioden i stort skall den hålla sig inom angivet intervall.	12%	12%	12%
Investeringarnas självfinansieringsgrad i den skattefinansierade verksamheten skall under ramperioden vara 40 % eller högre.	Investeringarnas självfinansieringsgrad är den andel av investeringarna som finansieras av kassaflödet från den egna verksamheten. Resterande investeringar måste lånefinansieras. Under planperioden kommer investeringsbehovet att vara mycket högt, och kommunen kommer att behöva lånefinansiera en stor del av sina investeringar. På sikt behöver verksamheten kunna finansiera merparten av sina egna investeringar. Den långsiktiga ambitionen är att självfinansieringsgraden skall öka. Upplåningen tillsammans med tillgängliga överskott sätter begränsningar för möjligheterna att investera. Investeringar skall ses i ett flerårigt perspektiv. Investeringsvolymen ett enskilt år kan tillåtas överstiga ramen under förutsättning att den totala ackumulerade upplåningsvolymen inte vid något tillfälle överskrids.	40%	40%	40%
Sociala investeringar i förebyggande socioekonomiskt arbete motsvarar 0,5 % av skatter och generella statsbidrag	Socioekonomi är ett sammansatt begrepp som ytterst syftar till att skapa en direkt koppling mellan ekonomi och socialt arbete, mellan utanförskap och kostnaderna för det samma. Genom att påvisa de långsiktiga kostnaderna för utanförskapet vill vi motivera till tidiga sociala investeringar eftersom de lönar sig. Med tidiga insatser kan vi hjälpa människor innan de hamnar i utanförskap. Detta är en stor vinst för individen, men också för samhället och samhällsekonomin. Sociala investeringar idag är ett sätt att minska kostnaderna i framtiden och säkra välfärden för kommande generationer. De sociala investeringarna är inte investeringar i strikt ekonomisk bemärkelse. För att kunna betrakta dem som investeringar avsätts medel från tidigare överskott i en fond som används för dessa investeringar. En förutsättning för att kunna genomföra de sociala investeringarna är alltså att uppsatta överskottsmål nås.	0,5%	0,5%	0,5%

2.1.3 Strategiska mål

Kommunfullmäktiges (KF) Strategiska mål	Förtydligande
I Kungälv finns arbete åt alla	<p>Fler i arbete och färre i bidrag och understöd är den bästa förutsättningen för en god ekonomisk utveckling i kommunen. Fler och växande företag är centralt för tillväxten och fler kommer i arbete. Vi ser att vi är på rätt väg i våra satsningar då vi har den lägsta ungdomsarbetslösheten i regionen.</p> <p>Det är tillsammans med företagen och föreningarna i kommunen som vi har gjort detta möjligt och det är så vi vill jobba vidare för att även inkludera dem som av någon anledning blivit långtidsarbetslösa eller hamnat långt från den ordinarie arbetsmarknaden. Det kan finnas ett behov av en kompletterande utbildning, praktik/lärlingsplats eller kanske en stödanställning för att hitta vägen in på arbetsmarknaden igen. Sommarjobb åt alla ungdomar ger en första viktig kontakt med arbetslivet som det går att bygga vidare på. Vi vill se satsningar på den växande turism och besöksnäringen.</p> <p>Människor som tvingas fly och som söker sig till vårt land och vår kommun är en resurs som vi måste ta väl vara på. Dessa människor har kunskaper och livserfarenhet som behövs och som kan utvecklas, såväl inom offentlig som privat sektor.</p> <p>Våra anställda är vår viktigaste resurs och dem skall vi värna. Vi måste skapa en bättre arbetsmiljö och ett bättre Arbeitsklimat så att personalen mår bra, är mindre sjuka och genom detta bidrar till en effektivare verksamhet med högre kvalitet.</p> <p>För att skapa framtidstro krävs en aktiv vuxenutbildning och att man ges möjlighet till jobb, utbildning och praktik. Detta görs i dialog med andra aktörer i det lokala näringslivet samt andra samhällsaktörer. Detta krävs också att vi gör det enkelt och skapar förutsättningar för nya näringsidkare att etablera sig i Kungälvs kommun för att där också skapa fler arbetstillfällen.</p>
Attraktivt boende	<p>Attraktivt boende kännetecknas av att det finns god tillgång till bostäder i olika upplåtelseformer. Idag så är det bostadsbrist och en i grunden osund ekonomisk utveckling på bostadsmarknaden vilket gör det svårt för bland annat ungdomar att flytta hemifrån och starta sitt egna vuxenliv. Vi har höjt ambitionsnivån när det gäller byggandet och vi vill erbjuda en balans mellan olika upplåtelseformer.</p> <p>Vi skall erbjuda en utveckling av såväl centrala Kungälv som våra serviceorter. Våra serviceorter skall vara så stora att de skapar ett underlag för en bra samhällsservice i form av skolor, förskolor, affärer och en bra och fungerande kollektivtrafik.</p> <p>Det attraktiva boendet har en god tillgång till fina naturmiljöer bra skolor och fungerande samhällsservice. Ett attraktivt boende segregerar inte människor. Ett attraktivt boende integrerar människor.</p> <p>Med allt fler äldre så ökar behovet av vård och omsorgsboende. Det är inte valfrihet att inte kunna erbjuda omsorgsplatser på ett boende för dom som så önskar. Bostadsbyggnation och samhällsplanering skall präglas av social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.</p> <p>I Kungälv finns det attraktiva boende i alla våra kommun delar för människor i alla faser i livet. Vi ska skapa möjligheter för funktionella och billiga bostäder i alla våra Kommun delar.</p> <p>Det är också viktigt att bygga så att dessa passar för äldre samt personer med funktionsnedsättning. Vid planering av nya bostadsområde ska vi eftersträva att få en blandning av olika upplåtelseformer och på detta sätt minska segregationen.</p>
Minskad segregation	<p>Målet är en kommun för alla. I Kungälvs kommun satsar vi på att göra rätt från början. Utveckla Kommunen utifrån ledorden: medborgarfokus, ordning och reda samt respekt och öppenhet. Segregation mellan människor skall minska. Sociala investeringar ska minska utanförskapet och jämna ut förutsättningarna för alla barn och unga oavsett vilket bostadsområde de växer upp i.</p> <p>I Kungälv skall det finnas hyresrätter, bostadsrätter och egna hem i alla kommundelar, för att befrämja integration.</p> <p>Barnfattigdomen skall minskas genom olika samhällsinsatser i förebyggande syfte.</p>

Kommunfullmäktiges (KF) Strategiska mål	Förtydligande
	<p>Ett starkt samhälle är ett samhälle som ger varje individ möjlighet att vara den unika människa man är och samtidigt ger trygghet och gemenskap åt grupper och enskilda. All samhällsservice skall ges på lika villkor och med likvärdig kvalitet för alla medborgare. Olika utförare är positivt och gagnar nytänkande, utveckling och ger ökade valmöjligheter.</p> <p>Samhällets styrka bygger både på det sociala- och kulturella investeringarna som uppstår där människor möts. Att skapa mötesplatser där människor kan mötas och utvecklas och där lek och kulturarv möts över generationer.</p> <p>Alla äldre skall bemötas med respekt och ha ett gott liv. Äldreomsorgen skall ha en hög kvalitet och vara likvärdig på alla nivåer i hela kommunen. Kvalitén i äldreomsorgen ska höjas och möta det ökade behovet av vård, omsorg och personal. Ett mål är att äldre inte blir beroende av att köpa tilläggstjänster och att anhöriga inte ska behöva ta så stort ansvar. Vi måste skapa fler äldreboende även för dem som känner sig otrygga i sitt hem. Vi måste också se över den psykiska ohälsa som ökar bland våra äldre.</p> <p>Samhällets styrka bygger på det sociala kapitalet som uppstår där människor möts Och utvecklar tillit och känner ett gemensamt ansvar för varandra. Därför skall vi satsa på fritids och kultur aktiviteter bland annat genom kultur och fritidsföreningarna. Detta främjar integration och motverkar utanförskap.</p>
Minskad miljö och klimatpåverkan	<p>Klimatmötet COP21 i Paris och det globala klimatavtalet var en bra början på en omställning till ett ekologiskt hållbart samhälle. Den senaste tidens klimatförändringar är ett faktum och de har uppstått på grund av oss. Koldioxidutsläppen har bidragit till de ökade klimatförändringarna på jorden. Transporter är en stor förbrukare av fossila bränslen som orsakar en stor del av växthusgaserna.</p> <p>Vi måste åka mer tillsammans i mer energieffektiva fordon. För att stimulera till ökad användning av kollektivtrafiken bör det inte finnas krångliga system eller zoner som utgör hinder för kollektivtrafik. Vi kan inte bestämma eller lagstifta om människors beteende bara upplysa, uppmuntra och stimulera.</p> <p>På sikt skall elförsörjningen vara förnyelsebar till 100 procent. I Kungälv har vi tagit fram ett miljöpolitiskt program som en del i utvecklingen av ett hållbart samhälle och vi skall miljöcertifiera kommunen.</p> <p>VA i kustzonen är ett i grunden miljöpolitiskt projekt som skall hjälpa till att minska övergödningen i hav och sjö. Vi måste även se till den fysiska nedskräpningen som vi drabbas av, bland annat börjar haven se ut som soptippar med ofantliga mängder plast. Insamling av matavfall har startat i kommunen vilket ger minskat avfallsberg och möjlighet till återvinning genom rötning och utvinning av biogas.</p>
Gör rätt från början investera i barn och unga	<p>I Kungälvs kommun tror vi på att vi måste göra rätt från början, barnen är det viktigaste vi har och om fler barn får en bra start finns bättre förutsättningar för att lyckas senare i livet. Vi vill satsa på mindre grupper i förskolan och fler vuxna i skolan. Med färre barn i grupperna minskar vi pedagogernas arbetsbelastning och vi ökar varje barns tid med en vuxen. Detta minskar också den administrativa bördan på pedagoger något som efterfrågas från många håll idag.</p> <p>Lika chanser kräver olika resurser och vi måste vara beredda på att fördela olika för att därmed ge bättre förutsättningar för alla barn. När skola och förskola har en tydlig pedagogisk plan och sätter varje barns behov i centrum ökar dessa förutsättningar. Detta i kombination med minskade barngrupper blir en framgångsfaktor när barnfamiljer väljer att bosätta sig i Kungälv, det stödjer tillväxten och våra bostadspolitiska mål.</p>

2.2 Ekonomiska förutsättningar 2017-2019

Mkr	2016	2017	2018	2019
Verksamhetens nettokostnader enligt prognos, tertial 2	-2252			
Driftramar enligt kommunstyrelsens förslag till resultaträkning		-2305	-2410	-2480
Årlig ramökning i förhållande till prognos, tertial 2016		53	105	70
Antagande om kostnadsökning		-136	-161	-149
Budgeterad intäktsökning		18		
Budgeterad kostnadsminskning		66	60	84

Kommentar

- Denna bruttokalkyl förutsätter att intäktsposter från bland annat exploatering i Årsplan 2016 och 2017, även 2018 och 2019.

2.3 Förvaltningens antagande om kostnadsförändringar 2017-2019

Antaganden, Mkr	2017	2018	2019
Personalkostnadsökning	46	47,5	49,5
Volymökning	47	52,5	45
Driftkostnadskonsekvenser	20	40	22,5
Varav internränta	-5	-11	-5
Komponentavskrivning	-10	0	0
Inflation	13	14	15
Ökade pensionskostnader	12	6	12
	136	161	149
Investering för balans (reformer)	13	12	10

3 Styrning

Styrning är ett arbets- och beslutsflöde som säkrar att det som är beslutat uppnås och att när störningar uppstår man snabbt kan fatta beslut för att hantera en eventuellt ny situation.

Grundprincipen för Kungälv kommun styrkedja är enkel:

- Kungälv kommun följer en treårsplanering, ”årshjul” för planering och uppföljningen. Detta ger förutsättningen för olika instanser att bidra med sin del i styrkedjan. Årshjulet är en levande process som är under ständig utveckling.
- Kommunfullmäktige anger i RAMBUDGET strategiska mål och ekonomiska villkor för kommunstyrelsen som i sin tur formulerar resultatmål till förvaltningen.
- Förvaltningen analyserar sitt uppdrag och återkommer med förslag till ÅRSPLAN, förvaltningens åtagande till kommunstyrelsen som nu sträcker sig över tre år.
- Kommunfullmäktige fastställer resultatmålen.
- Kommunstyrelsen följer under budgetåret upp förvaltningens arbete och rapporterar till kommunfullmäktige vid tre tillfällen.
- Eventuella avvikelser analyseras och kommunstyrelsen fattar beslut om åtgärder för att uppnå kommunfullmäktiges mål.
- *Allt som kommunfullmäktige respektive kommunstyrelsen vill uppnå, ryms med självklarhet inte inom de ekonomiska ramarna.*

3.1 Avvikelsehantering

Utgångspunkt för styrning och ledning är Kungälv kommun styrmodell *"Från demokrati till effekt och tillbaka"*. Modellen beskriver det politiska styrsystemet som omfattar såväl, ekonomi, verksamhet och kvalitet samt skall svara upp mot lagen om god ekonomisk hushållning.

Under perioden 2017-2019 kommer avvikelsehanteringen att fortsätta utvecklas. Detta startar under 2017 i och med att Kommunstyrelsen inför en formellt beslutad ordning för avvikelsehantering med utgångspunkt från beslutade mål, beslutad budget och lagstiftning. Ordningen ska tydligt definiera avvikelserna och klargöra gränsdragning mellan förvaltning och politik, samt tydliggöra tidshorisont för hantering och informations- och beslutsvägar. Politiska arbetsgrupper kan bildas runt avvikelserna.

Uppföljning av resultatmål, volymer, personal och budget görs redan varje tertiäl i en central tertiälrapport per 30 april, 31 augusti samt årsredovisning till kommunstyrelse och kommunfullmäktige. Målbedömningen görs genom en subjektiv bedömning som bygger på uppföljning av aktiviteter, indikatorer och sektorernas måluppföljning samt eventuellt andra relevanta omvärldsfaktorer. Utöver denna uppföljning kan avvikelser rapporteras till kommunstyrelsen baserat på den nya rutinen gällande avvikelsehantering..

Uppföljning av strategiska mål, resultatmål, andra strategiskt viktiga frågor, kommunala bolag inklusive stiftelse samt kommunalförbund följs även upp i kommunfullmäktige med en jämn fördelning över året enligt beslutat årshjul.

Om uppföljningen av mål, volym, personal och budget visar på avvikelse skall det ingå en redovisning över åtgärder som förvaltningen föreslår för att uppnå balans. Avvikelseberapporteringen delas in i tre grupper: Rött = stor avvikelse, Gult = under kontroll, följ utvecklingen, Grönt = uppnått/kommer att uppnå målet.

3.2 Gemensamma spelregler politik - förvaltning

Nämnden har det övergripande ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och

riktlinjer som fullmäktige har beslutat om samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Vidare ska nämnden i överensstämmelse med fullmäktiges bestämmande besluta om verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet. Nämnden ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Kommunchefen har gentemot nämnden det övergripande ansvaret för ledning av verksamheten och ansvarar för att förberedande och verkställande åtgärder fungerar tillfredsställande i enlighet med upprättad arbetsfördelning. Genom att kommunchefen leder förvaltningens dagliga verksamhet har han/hon en sådan insyn i verksamheten som inte nämnden har möjlighet att få. Detta ställer särskilda krav på kommunchefens ansvar för dels hur nämnden informeras och dels hur ärenden bereds inför nämndens sammanträden. För att nämnden ska kunna fullgöra sitt uppdrag och ta sitt fulla ansvar, är det en nödvändig förutsättning att kommunchefen till fullo förstår och agerar utifrån att nämnden ska ha väsentlig information som berör verksamheten så tidigt som möjligt och att informationen, om så krävs, även omfattar konsekvensbeskrivningar. Om förvaltningens verksamhet inte utvecklas i enlighet med tagna beslut ska kommunchefen ta fram förslag till åtgärdsplaner med konsekvensanalyser. Kommunchefen ska i sitt arbete sörja för att verksamheten bedrivs i enlighet med formulerade mål och riktlinjer, att givna budgetramar hålls samt i enlighet med nämndens formulerade mål och riktlinjer. Vidare ska kommunchefen tillse att verksamheten bedrivs på ett sådant sätt att gällande lagar, förordningar etc. följs. Kommunchefen ansvarar för att förvaltningen tillförs och bibehåller den kompetens som motsvarar verksamhetens behov”.

I och med antagandet av Årsplanen i Kommunstyrelsen åtar sig kommunchefen att uppnå de mål som anges i dokumentet. För att genomföra denna verksamhet så anges ramar i form av resurser och antaganden om volymer samt kvalitetsnivåer. Skulle någon av dessa ramar frångås skall detta rapporteras till Kommunstyrelsen som avvikelser för nya politiska beslut. Dessa beslut skall revideras i Årsplanen och om kommunchef åtar sig de nya ramarna skall de anses som att ingå i åtagandet. Lagkrav och övriga regleringar från central ort skall anses ingå per definition i åtagandet. Skulle lagar eller regler ändras så att de ej bedöms kunna hanteras med tilldelade resurser skall detta anmälas till Kommunstyrelsen för nya beslut.

Nya uppdrag som ges utanför Årsplanen av mindre karaktär skall hanteras av förvaltningen. Större frågor eller uppdrag kan ej anses ligga i åtagandet utan kräver politisk prioritering. Nya resurser eller prioritering blir då nödvändiga. Definitionen på mindre uppdrag skall anses vara uppgifter som inte tar mer än 4 mantimmar och inte har en kostnad överstigande 10 000 kr.

3.3 Internkontroll

Syftet med intern kontroll är att säkra en effektiv förvaltning och att undgå allvarliga fel. En god intern kontroll ska bidra till att ändamålsenligheten stärks och att verksamheterna, med medborgarens bästa för ögonen, bedrivs effektivt och säkert.

Därmed är målet med vår interna kontroll att kommunens verksamheter ska uppnå

- Att tillämpliga lagar, föreskrifter och riktlinjer följs
- Att den finansiella rapporteringen och informationen om verksamheten är tillförlitlig
- Att eliminera och upptäcka allvarliga fel och brister
- Att verksamheten bedrivs ändamålsenligt och kostnadseffektivt

Förvaltningen ser över och skärper rutiner och kontroll. Arbetet med att uppdatera och utveckla styrdokument för intern kontroll pågår.

Intern kontroll omfattar ett bredare perspektiv än ekonomistyrning. Vi ser att en modell för hur Kungälv kommun ska arbeta med intern kontroll omfattar hela förvaltningen. Sedan får sektorerna vid behov skapa ytterligare förhållningssätt utifrån de lagar och förordningar som påverkar deras specifika verksamhet. Inom intern kontroll behöver vi även hantera frågeställningar om mutor, jäv

och bestickning.

Det mest grundläggande är organisationens kultur. För att leva upp till syftet med den interna kontrollen är det värderingar och värdeord som tillit, tillåtande klimat, öppenhet och lärande som ska råda. Att påtala brister, att uppmärksamma misstag ska välkomnas och absolut inte, i något avseende, bestraffas eller klandras.

Riskanalys

Riskbedömningar görs i förebyggande syfte för att kunna vidta åtgärder innan något inträffar som kan medföra att verksamheten inte kan leva upp till de krav och mål som ställs i lagar, föreskrifter och beslut.

Riskbedömning görs utifrån *sannolikheten* för att en händelse ska inträffa och *allvarlighetsgraden* om händelsen inträffar.

I förhållande till kommunstyrelsens resultatmål ställs tre frågor:

- Vilka är de främsta möjligheterna som hjälper oss att nå målet?
- Vilka risker eller hot finns att målet inte uppnås?
- Hur stor är sannolikheten att risken uppkommer (liten, medel, stor)?

En **åtgärd** är en tidsbestämd insats som syftar till att förbättra kvaliteten i verksamheten. Det finns olika typer av åtgärder för att säkerställa kvalitet. Åtgärder kan behöva genomföras vid avvikelser, vid synpunkter eller klagomål vid egenkontroll eller riskbedömning.

Egenkontroll är systematisk uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten samt kontroll av att den bedrivs enligt de processer och rutiner som ingår i verksamhetens ledningssystem. Med hjälp av egenkontroll skapas en systematik i kvalitetsarbetet som möjliggör förbättringar.

3.4 Nämnder

Förutom kommunstyrelsen finns ytterligare fem nämnder som driver fortlöpande verksamhet och lyder direkt under kommunfullmäktige. Budget för hela kommunens verksamhet tilldelas

kommunstyrelsen. Förvaltningen ansvarar för de resurser nämnderna behöver.

Miljö- och byggnadsnämnden

Miljö- och byggnadsnämnden är en myndighet som ska göra en förvaltningsrättslig, men inte politisk bedömning. Nämnden representerar det allmänna och får endast göra vad som framgår av rättssystemet. Den ska beakta allas likhet inför lagen och iaktta saklighet och opartiskhet.

Nämnden hanterar frågor enligt plan- och bygglagen (PBL), miljöbalken och den kommunala livsmedelstillsynen.

Nämnden ska verka för en god byggnadskultur samt en god och estetiskt tilltalande stads- och landskapsmiljö.

Sociala myndighetsnämnden

Sociala myndighetsnämnden ansvarar enligt gällande lagstiftning och förordningar för myndighetsutövningen gentemot enskilda medborgare i Kungälv kommun, inom områdena Arbetsliv och Stöd (IFO och funktionshinder), Vård och Äldreomsorg och Skola.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden är obligatorisk för varje kommun. Nämndens uppdrag styrs av föräldrabalken och kommunallagen. Nämnden granskas av länsstyrelsen och rapporterar till länsstyrelsen.

Nämnden har som uppgift att bevaka huvudmannen och de gode männen så att de uppfyller sina åtagande.

Arvodesnämnden

Arvodesnämnden bereder frågor om grunden för ekonomiska förmåner till kommunens förtroendevalda och skall avgöra frågor om tolkning och tillämpning av de bestämmelser som kommunfullmäktige antagit inom området. Nämnden skall också lämna de förtroendevalda med flera råd och upplysningar i frågor som rör nämndens verksamhetsområde.

Arvodesnämnden skall se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de lagar och föreskrifter som gäller samt i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt.

Valnämnden

Valnämnden planerar och genomför allmänna val. Nämnden har ansvar för att valprocessen genomförs korrekt och effektivt. Förutom att skaffa material och ordna fram lokaler åligger det valnämnden att rekrytera och utbilda den personal som behövs. Valnämnden ansvarar också för den preliminära räkningen av rösterna dels på valkvällen och dels på onsdagen i veckan efter valdagen, då ogiltiga och sent inkomna röster bedöms och räknas.

4 Förvaltningens åtagande

4.1 Resultatmål med handlingsplaner

4.1.1 Samordning av resurser för effekt i Kungälv-samhället

Tolkning

Målet är effekt och medlet är samordning.

För att nå bästa och mest långsiktiga effekt för samhället ska förvaltningens resurser samordnas och nyttjas så effektivt som möjligt.

God ekonomisk hushållning råder när de finansiella målen är uppfyllda samtidigt som de verksamhetsinriktade målen visar god målpåfyllelse.

Beskrivning

Målbedömningen blir en uppföljning och sammanfattande analys av övriga resultatmål. Förutom indikatorerna. Aktiviteter på förvaltningsnivå.

Handlingsplan

I Kungälv kommun har vi organiserat oss och utvecklat vår styrmodell utifrån den grundläggande tron/värderingen att samordning är kostnads- och kvalitetseffektivt.

Genom samordning vill vi nå effekter såsom:

Attraktivitet

Bra skola, vård och omsorg

Bra fritid och kultur

Tillväxt

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Ekonomi, KS budgetuppföljning (Mkr)	Hur väl följer utfall nettokostnad den budgeterade planen för kommunstyrelsen	100%	100%	100%
Behov (Utfall i förhållande till planerade volymer)	I kommunstyrelsens tertialrapportering redovisas 36 volymtal från förvaltningens olika verksamheter. Volymtalen följer upp hur väl planerade volymer överensstämmer med verkligt utfall. Avvikelse indikerar att de behov planen bygger på inte stämmer med verkligheten.	100%	100%	100%
Kvalitet (Ranking Tidningen Fokus undersökning Här är det bäst att bo)	Tidningen Fokus rankar Sveriges alla 290 kommuner. Med hjälp av fem underkategorier och 45 variabler har allt, från huspriser och arbetslöshet till bredbandstillgång och antalet sportanläggningar, granskats.	30	30	30
Målpåfyllnad övriga resultatmål visar minst 50 procent grönt	Vi mäter mot Årsplanens/åtagandets värden (målpåfyllelse resultatmål)	50%	50%	50%

Aktivitet	Beskrivning
Extern granskning av Kungälv kommun	"Extern granskning Kommunkompassen (uppdraget Utvecklad styrning, målpåfyllelse och uppföljning)
Utvecklad kvalitetsstyrning	Utvecklad kvalitetsstyrning Kvalitetsgarantier (uppdraget En modern kommunal verksamhet)

Aktivitet	Beskrivning
Förstärka årshjulet med omvärldsanalys	Förstärka årshjulet med omvärldsanalys Hur utvecklas samhället utanför Kungälv? Hur utvecklas Kungälvssamhället? Hur förändras medborgarnas behov och efterfrågan av kommunens tjänster?
Inleda ett systematiskt kvalitets- och miljöarbete med hjälp av SKLs Kommun-Kompassen-Miljö.	Genomförs under 3-årsperioden. Uppdrag: Utvecklad styrning, måluppfyllelse och uppföljning: Förvaltningen får i uppdrag att inleda ett systematiskt kvalitets- och miljöarbete med hjälp av SKLs Kommun-Kompassen-Miljö.
Förstudie diariet på nätet samt koppling e-arkiv	Under 2017 planeras en förstudie. Om införandeprojekt blir aktuellt sker det under 2018-2019. Uppdrag: En modern kommunal verksamhet: I syfte att öka öppenheten och effektiviseringen ska bland annat förvaltningen öppna diariet och spegla arkiv på kommunens hemsida för allmänhet
Framtagande av digital agenda	Långsiktig digital agenda för Kungälvs kommun ska tas fram med IT-strategi eller motsvarande som ansvarig. Uppdrag: Digitaliseringens möjligheter
Utreda förutsättningarna för bildande av ett parkeringsbolag.	Utredningen skall klarlägga vilka lämpliga driftsformer som finns för parkeringsverksamheten i en växande och förtätad stad, samt fördelar och nackdelar med att föra över driften av parkeringsverksamheten i ett bolag.
Förbättrad upphandling och inköpsprocess	Antalet beställare skall minska drastiskt och lyftas mot ledningsnivå på varje sektor. Inköpsprocess, beställarkompetens och systemutveckling skall utvecklas. Kontrollen ska förstärkas med medföljande justeringar i delegationsordning och beloppsnivåer. Den politiska uppföljningen skall öka. Koppla till målet Samordning av resurser för effekt i Kungälvs-samhället. 1 Inventering och konsekvensanalys av förändrat arbetssätt under 2017 – 2. Genomförandefas 2018.
Förvaltningen bistår ekonomiberedningen i arbetet att utreda möjligheter till en effektiv koncernbildning.	Uppdrag: Ekonomiberedningen har för avsikt att arbeta med de långsiktiga frågorna kring koncernbildning och principer för bolagsbildning. Förvaltningen stödjer ekonomiberedningen genom att förmedla externt stöd i form av utredningsresurser och genom samordning med övriga uppdrag och aktiviteter inom bolagsområdet. (Näringslivsbolag och parkeringsbolag)
Genomlysning och analys av funktionshinderverksamhetens volymökningar.	Genomlysning och analys av funktionshinderverksamhetens volymökningar. Var har ökningarna skett, vad består kostnaderna. Hur är våra produktionskostnader jämfört med GR-kommunerna samt de mest effektiva i övriga Sverige?
Behovsprövning av konsulttjänster	Färre konsulttjänster kan ge en lägre kostnad. Tillväxtmålen är prioriterat, för att klara tillväxtutmaningarna behövs fler köpta tjänster, dock bör det göras en behovsanalys inom vissa områden som exempelvis administrativa konsulter och specialtjänster, där möjligheten att lösa uppgifter internt utreds först. Förvaltningen har redan idag en prövning av varje tjänst. Uppföljning bör ske för att se utfall.
Fortsatt ökat fokus på socialt ansvarstagande vid upphandling i syfte att minska kostnaderna för försörjningsstöd samt stödja målet om fler i arbete och minskad segregation	Fortsatt ökat fokus på socialt ansvarstagande vid upphandling i syfte att minska kostnaderna för försörjningsstöd samt stödja målet om fler i arbete och minskad segregation I dagsläget prioriteras tillväxtmålet före detta uppdrag. För att kunna arbeta med målet på ett bra sätt behövs en projektledare som kan leda arbetet med att ta fram en ett styrdokument och involvera fler aktörer såsom AF, försäkringskassa. För att kunna genomföra uppdraget behövs en annan prioritering eller nya resurser
Vidta åtgärder för att öka den administrativa självfinansieringsgraden inom upphandlingsområdet	Principiellt är det viktigt att den administrativa självfinansieringsgraden inom upphandlingsområdet fortsatt ökar. Utvärdering av steg 1 som genomförts 2016 bör ske innan nya åtgärder 2017.
Utreda ytterligare samarbetsområden med SOLTAK	SOLTAK AB är inne i en expansiv fas men ytterligare samarbetsområden skall värderas för ökad kommunal hushållning, ökad kvalitet och minskad chefsbelastning så som Central fakturahantering konteringar etc, Kundfakturor samt bilpark kring vilket arbete pågår.

Aktivitet	Beskrivning
	Koppla till målet Samordning av resurser för effekt i Kungälv-samhället. Fortsatt utveckling av ekonomisystemet som sätts 1/11 2016. Under 2017 utreds möjligheterna till att införa "från beställning till betalning" i det nya ekonomisystemet. Gemensamt arbete med övriga kommuner. Implementeras tidigast 1/1 2018 under förutsättning att investeringsresurser avsätts. Ger ökade kostnader kort siktigt men effektivare processer och fortsatt utveckling av de ekonomiadministrativa processerna. Kräver en genomlysning och konsekvensanalys av nuvarande arbetsprocesser inom förvaltningen.

4.1.2 Attraktiv arbetsgivare

Tolkning

Kungälv är en kommun dit många medarbetare söker sig, där man vill vara med att utveckla kommunen och vara goda ambassadörer både under och efter anställningen.

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Sjuktal	Vi vill följa sjuktalens utveckling över tid. Målvärdet är 2013 års siffra.	7%	6,5%	6%
Sysselsättningsgraden för kvinnor	Vi vill mäta utvecklingen av sysselsättningsgraden för kvinnor och män och vi vill mäta över tid. Målet är att sysselsättningsgraden för kvinnor ska öka och motsvara männens nivå.	95%	96%	97%
Andel timanställda	Tid som utförs av timanställda i förhållande till totalt arbetad tid. Målsättningen är att andelen utifrån 2013 års nivå ska minska.	11%	10%	8%
Nöjd medarbetarindex	Totalindex för hela förvaltningen. Index 1-100 på kommunstyrelsen, På sektornsnivå rapporteras totalindex för sektorn.	74	75	75
Personalomsättning	Följa personalomsättningen över tid	10%	9%	8%

Aktivitet	Beskrivning
Personalresursplan	Framtagande av personalresursplan och handlingsplan Uppdrag: Personalresursplan Fokus i en del av Personalresursplanen kommer att vara nyckeltal, mätetal, statistik samt liknande som sedan ska ligga till grund för analys och beslut som hanteras i den andra delen av planen. Redovisning av planen sker vid varje tertial. Implementering av planen sker senast tertial 1 2017.
Genomför aktiviteter enligt Personalpolitiskt program 2015-2020	Handlingsplan enligt PPP Klart för utvärdering 2020-12-31 Uppdrag: Personalpolitiskt program 2015-2020 Aktiviteter som har koppling till det personalpolitiska programmet har direkt koppling till målet om Attraktiv arbetsgivare. Fokus initialt kommer att vara på ledarskap, samverkan/delaktighet samt arbetsmiljö.
Plan för minskad sjukfrånvaro strategi för högre frisknärvaro	klart för utvärdering 2020-12-31 Uppdrag: Plan för minskad sjukfrånvaro strategi för högre frisknärvaro. Arbetet kring dokumentet Plan för minskad sjukfrånvaro strategi för ökad frisknärvaro har startats upp under 2016. Olika aktiviteter kommer att genomföras under de kommande åren inklusive ett pilotprojekt på ett äldreboende, utbildning i arbetsmiljö samt utvecklingsinsatser kring ledarskap.

4.1.3 Öka kvaliteten inom vård- och omsorgen genom kvalitetssäkring av verksamheten och utveckling av välfärdsteknologin

Tolkning

För att öka kvalitén och kvalitetssäkra verksamheten krävs att sektor vård och äldreomsorg arbetar systematiskt med personalförsörjning samt har fokus på att följa utvecklingen av välfärdsteknologi samt implementera system som effektiviserar processerna.

Beskrivning

Att arbeta med välfärdsteknologi i en ökande omfattning innebär att nya arbetssätt införs där digitalisering och användandet av välfärdsteknik är en naturlig del av kärnverksamheten. En ökad grad av digitalisering och användande av välfärdsteknik skall också leda till en ökad mängd indata som genom analys kan användas till att kvalitetssäkra verksamheten. Dessutom skall administrativa processer digitaliseras för att möjliggöra att allmänheten får tillgång till verktyg för självbetjäning så att andelen administration som utförs personal succesivt minskar. Mobila arbetssätt som leder till flexibla och effektivare processer skall prioriteras. Digitaliseringen skall också öka den enskildes möjligheter till delaktighet i sin planering av insatser i linje med Socialtjänstlagens krav.

Politisk satsning ska ge ökad kvalitet och kompetens genom fler utbildade personer via köpta platser på vuxenutbildningen.

Handlingsplan

Personalförsörjningsfrågan ska utvecklas i samarbete med HR enheten och vuxenutbildningen genom fler utbildningsplatser under 2017.

Införande av välfärdsteknologi: Stegvis införande av olika tjänster kopplat till ökad kvalitet i verksamheten. Redan uppstartade projekt ska slutföras och effekterna ska utvärderas. Nya projekt ska ha ett tydligt effektmål.

Utvecklande av e-tjänster genomförs i samråd med KLS.

Delmål, några av projekten ska vara implementerade 2017. Övriga projekt 2019. Plan för implementering av e-tjänster ska vara klart 2018.

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Kostnad särskilt boende enligt KPB, egen regi, kr/dygn	Målvärde bättre än medelkommunen Kostnad särskilt boende enligt KPB, egen regi, kr/dygn (U23004) Kostnad per dygn inom särskilt boende enligt SoL/HSL. Egen regi. Boende för psykiskt funktionshindrade och boende utan heldygnsomsorg (servicehus) ingår ej. Samtliga brukare 0-w år. Beräkning enligt metoden kostnad per brukare (KPB). Källa: Egen uppgift från kommunen.	1 811	1 845	1 880
Kostnad hemtjänst enligt KPB, egen regi, kr/beviljad timme	Kostnad hemtjänst enligt KPB, egen regi, kr/beviljad timme (U21003) Kostnad per beviljad hemtjänsttimme. Egen regi. Anhörigstöd ingår. Boendestöd ingår ej. Samtliga brukare 0-w år. Beräkning enligt metoden kostnad per brukare (KPB). Källa: Egen uppgift från kommunen Målvärde bättre än medelvärdet i Sverige	461	471	481

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Beviljade/beräknade hemtjänsttimmar per månad och person 65+ med hemtjänst i ordinärt boende, antal (N21803)	Målvärde bättre än medelvärdet i Sverige	44	42	40
Två stycken e-tjänster som är riktade till medborgarna ska vara införda 2019	Utvecklande av e-tjänster genomförs i samråd med KLS."	0	0	2
Antal köpta utbildningsplatser på vuxenutbildning, vård och omsorg	Politisk satsning 1,5 mkr ska ge ökad kvalitet och kompetens genom fler utbildade personer via köpta platser på vuxenutbildningen.	15		

Aktivitet	Beskrivning
Utredning av Landskronamodellen	Uppdrag: Utredning av Landskronamodellen Sektor vård och äldreomsorg sammanställer material från studiebesöket i Landskrona. Gör jämförelser av kvalitet och kostnader med Kungälv kommun samt en fördjupad analys av för- och nackdelar med att införa Landskronamodellen. Sammanställningen presenteras första kvartalet 2017.
Utred förstärkt grundbemanning på vård- och omsorgsboenden	Redovisa hur bemanningen är på vård och omsorgsboenden, samt redovisa ekonomisk konsekvens av ökad grundbemanning. Uppdrag: Förstärkt grundbemanning på vård- och omsorgsboenden.
Genomlysning och analys av Äldreomsorgens volymökningar.	Genomlysning och analys av äldreomsorgens volymökningar. Var har ökningarna skett, vad i består kostnaderna. Hur är våra produktionskostnader jämfört med GR-kommunerna, samt de mest effektiva kommunerna i övriga Sverige?
Fler utbildade personer inom sektor vård- och äldreomsorg	Politisk satsning ska ge ökad kvalitet och kompetens genom fler utbildade personer via köpta platser på vuxenutbildningen.

4.1.4 Kungälv kommun är drivande för ökad tillväxt och fler i arbete

Tolkning

Genom ökad tillväxt och ett attraktivt varumärke bidrar Koncernen Kungälv kommun till fler i arbete. Vi satsar aktivt på att tillsammans med andra aktörer (näringsliv, föreningar, andra myndigheter och kommuner, utbildningsanordnare) utveckla den lokala arbetsmarknaden. Ett kunskapslyft kan ge fler i arbete. Särskilda jobbsatsningar ska genomföras genom stödanställningar, praktikplatser, feriejobb och utbildning, satsningar skall växla kostnader från försörjningsstöd till arbete och utbildning.

Beskrivning

Hela förvaltningen arbetar med målet men i första hand KLS, AoS, Skola och Samhällsbyggnad

Handlingsplan

Näringslivsplanen ligger till grund för handlingsplanen. Näringslivsplanen avser 2016- 2020. Förvaltningen arbetar med befintliga/minskade resurser. Förvaltningen åtagande görs på samma nivå som 2016.

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Arbetslösheten i Kungälv	Öppet arbetslösa, andel av den registerbaserade arbetskraften 16-64 år. Målvärde sätt med ambitionen att	1,9%	1,9%	1,8%

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
	arbetslösheten ska minska. Arbetslösheten i Kungälv är idag låg. De som är långt från arbetsmarknaden idag är svårare att få ut i arbete. 2016 års målvärde är 1,9.			
Antal feriejobb	<p>Antal sommarjobb mäts i Tertialrapport 2. Måålåder är 16-19 år, det förekommer jobb upp till 21 års ålder.</p> <p>Enligt årsplan 2016: Sommarjobb åt alla unga behöver utarbetas tillsammans med externa aktörer. För att alla ska erbjudas arbete krävs en ökning med 300 jobb, från 400 till 700. Det beräknas öka kostnaden för kommunen med 2 mkr, från 3 mkr till 5 mkr.</p> <p>I budgetriktlinjer för 2017-19: Kungälvs attraktivitet och sociala hållbarhet hänger ihop. Samhället ska tillsammans, redan från unga år, fånga upp varje individ, oavsett bakgrund eller livsvillkor. Utifrån arbetet med feriearbete och social översiktsplan samt genom lokala samhällskontrakt mellan näringsliv, bostadsaktörer, föreningsliv och samtliga offentliga aktörer skall utanförskapet minska och människorna växa. Därför avsätts nya och ökande resurser i årsplan 2017-2019 för riktade insatser för fler unga i feriejobb. 0,5 mkr 2017 och 0,5 mkr 2018</p>	491	582	582
Förbättra Kungälv på Svenskt Näringslivs ranking	<p>Varje år genomför Svenskt Näringsliv en enkätundersökning om det lokala företagsklimatet. Företagare får betygsätta hur de upplever situationen för det egna företaget ur skilda aspekter. Undersökningen används för att ta fram en årlig rankinglista över det lokala företagsklimatet i Sveriges alla kommuner. Samtliga frågor redovisas i den öppna faktabasen om företagsklimat som finns tillgänglig på http://foretagsklimat.svensknaringsliv.se.</p> <p>Enkätundersökningen genomförs i samtliga 290 kommuner under perioden september till december av ScandInfo på Svenskt Näringslivs uppdrag. Enkäten skickades till 200 företagare per kommun i kommuner med färre än 1200 arbetsställen och färre än 50.000 invånare, till 400 företagare per kommun i kommuner med fler än 1.200 arbetsställen eller 50.000 invånare, till 600 företagare i Malmö och Göteborg samt 1200 företagare i Stockholm.</p> <p>Rankingen innehåller totalt 18 faktorer som viktas olika tungt. Den tyngst vägande delen i rankingen är företagets bedömning av Det sammanfattande omdömet om företagsklimatet i kommunen. Den frågan utgör en tredjedel av rankingen. De frågor som var och en utgör 1/18 av rankingen är: Service till företagen, Tillämpning av lagar och regler, Konkurrens från kommunens verksamheter samt Tillgång på medarbetare med relevant kompetens. Fem delfrågor om attityder utgör tillsammans 1/18 och två infrastrukturfrågor utgör ytterligare 1/18.</p>	150	125	100

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
	I rankingen vägs också strukturella förutsättningar för företagande i respektive kommun in. Vi har valt ut sex statistiska faktorer från Statistiska Centralbyrån, SCB och UC AB. Varje statistisk faktor ges också en artondels vikt i rankingen.			
Insikt, förbättra Kungälvskommuns index	<p>Insikt är en servicemätning av kommunernas myndighetsutövning. Undersökningen är ett verktyg för kommunerna i arbetet med att skapa ett bättre företagsklimat. Resultatet redovisas i form av ett index 0-100.</p> <p>Insikt utgörs av en enkätundersökning där enkäten skickas till företag som haft ett avslutat myndighetsärende med kommunen. De myndighetsområden som undersöks är brandtillsyn, bygglov, markupplåtelse (ej arrende), miljö- och hälsoskydd samt serveringstillstånd. I enkäten ställs frågor avseende sex serviceområden - information, tillgänglighet, kompetens, bemötande, rättssäkerhet och effektivitet.</p>	64	66	70
Gymnasieelever med examen inom 3 år, hemkommun, andel (%)	Antal folkbokförda elever i kommunen som började på gymnasium för tre år sedan som med examen inom tre år, inkl. IM dividerat med antal folkbokförda elever i kommunen som började på gymnasium för tre år sedan.	68%	70%	72%
Arbetslöshet i Kungälv, Ungdomar	Öppet arbetslösa, andel av den registerbaserade arbetskraften 18-24 år. Målvärde sätt med ambitionen att arbetslösheten ska minska.	3%	2,9%	2,9%

Aktivitet	Beskrivning
Genomför aktiviteter enligt näringslivsplan	<p>Huvudansvarig för programmet ska utses, delansvariga per fokusområde ska utses. Därefter tas relevanta aktiviteter och indikatorer fram i verksamhetsplan.</p> <p>Uppdrag: Näringslivsplan för ökad tillväxt och fler i arbete</p>
Utreda förutsättningarna för bildande av ett näringslivsbolag för Kungälv och Marstrand	Uppdrag: Förvaltningen ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för bildande av ett näringslivsbolag för Kungälv och Marstrand.
Jobsatsning med ökat stöd till besöksnäring	<p>Kungälv ska vara den ledande kommunen i Bohuslän inom besöksnäringen. Med särskilt fokus på Marstrand och Bohus fästning som de två främsta besöksanledningarna. Fler jobb, ökad lönsamhet och förlängd säsong.</p> <p>Ingår i reformen: Jobsatsning med ökat stöd till turism, uteserveringar med målet fler sommarjobb 1,5 miljoner kr.</p>
Sänkt taxa avseende upplåtelse av allmän platsmark	Förvaltning får i uppdrag att sänka taxan avseende upplåtelse av allmän platsmark i syfte att öka sin attraktivitet i Kungälv och Marstrand. Sänkt taxa ska leda till växande besöksnäring, stärkt handel- och restaurangnäring.
Fortsatt ökat fokus på socialt ansvarstagande vid upphandling i syfte att minska kostnaderna för försörjningsstöd samt stödja målet om fler i arbete och minskad segregation	<p>Fortsatt ökat fokus på socialt ansvarstagande vid upphandling i syfte att minska kostnaderna för försörjningsstöd samt stödja målet om fler i arbete och minskad segregation</p> <p>I dagsläget prioriteras tillväxtmålet före detta uppdrag. För att kunna arbeta med målet på ett bra sätt behövs en projektledare som kan leda arbetet med att ta fram en ett styrdokument och involvera fler aktörer såsom AF, försäkringskassa. För att kunna genomföra uppdraget behövs en annan prioritering eller nya resurser.</p>

4.1.5 Attraktiv kommun som växer genom en aktiv och hållbar samhällsutveckling

Tolkning

Kommunen ska ha ett attraktivt boende. Kommunen är Attraktiv som växer genom en aktiv och hållbar samhällsutveckling.

Boendet är bostaden, en trygg boendemiljö, tillgången till varierat utbud av service, en dynamisk stadskärna, bra skolor, god omsorg, närhet till havet och natur samt ett rikt kultur- och föreningsliv. God tillgång till infrastruktur och till kollektivtrafik.

Målgrupperna är de som redan finns här och i den målgruppen även de som har särskilda behov samt gruppen som behöver flytta in för att öka befolkningen.

Genom samordning för hela miljöö är vi aktiva. Kommunens erbjuder ett varierat utbud utifrån efterfrågan av bostäder för att kunna skapa flyttkedjor. Vi marknadsför Kungälv kommun som ett attraktivt boende och fortsätter arbetet med hållbar samhällsutveckling där den sociala dimensionen under kommande år har ett särskilt fokus.

Styrningen av framtidens boende i kommunen behöver en betydligt längre tid än en treårsbudget för att kunna genomföras. De lagstiftade processerna kompletterat med genomförandet i en högkonjunktur med brist på entreprenörer ger negativa tidseffekter men förutsättningar för tillräcklig kvalitet över tid. Eftersom genomförandet av nybyggnation delvis också påverkas av konjunktur behöver ett perspektiv om åtminstone 15 år läggas på frågan. Det är realistiskt med en befolkningstillväxt i Kungälv kommun om ca 1,5-2,0 procent utslaget som ett genomsnitt i ett minst 15-årigt perspektiv (2030-2035).

Under perioden 2017-2019 åtar sig förvaltningen volymmålet att ca 400 bostäder per år färdigställs. Förvaltningens samhällsutvecklande resurser ligger då på genomförande under den närmast femårsperioden.

Handlingsplan

Hela förvaltningen men i första hand portföljerna.

Målsansvariga ledare är uppföljningsansvariga för samordning i förvaltningsledning och politiken.

- mellan portföljer också

- tydliggör ansvar och befogenheter i olika roller

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Antalet lägenheter vid vård- och omsorgsboende	Antal lägenheter i egen regi och privat regi som finns i verksamheten vård och omsorgsboende, exklusive eventuellt korttidsplatser. Måltal är framlagt behov i lokalresursplanens (lokalresursanalys), dvs befintliga platser samt det behov som är beskrivet i lokalresursplanen. Måltalet är reviderat av sektor vård och äldreomsorg inför årsplan 2017.	406	430	430
Antalet lägenheter i trygghetsboende	Avser totalt antal lägenheter i trygghetsboende i Kungälv kommun.	85	85	85
Antalet lägenheter vid LSS-boende	LSS lägenheter för särskild service, personlig assistans samt lägenheter inom socialpsykiatri (både SoL och LSS-beslut) ska medräknas.	124	145	145

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Bygglov ranking i servicemätningen insikt	<p>Insikt är en servicemätning av kommunernas myndighetsutövning. Undersökningen är ett verktyg för kommunerna i arbetet med att skapa ett bättre företagsklimat.</p> <p>Insikt utgörs av en enkätundersökning där enkäten skickas till företag som haft ett avslutat myndighetsärende med kommunen. De myndighetsområden som undersöks är brandtillsyn, bygglov, markupplåtelse (ej arrende), miljö- och hälsoskydd samt serveringstillstånd. I enkäten ställs frågor avseende sex serviceområden - information, tillgänglighet, kompetens, bemötande, rättssäkerhet och effektivitet</p>	63	65	70
Ökad nöjdhet gällande nöjd region index (NRI) Kungälv som en plats att bo och leva i	SCB:s medborgarundersökning	55	55	55
Antal anmälda brott om skadegörelse per 1000 invånare	<p>Statistiken över skadegörelse kan ses som en temperaturmätare. Indikatorn är ett mått vi följer och ett målvärde som kommunen aktivt försöker påverka via samverkan med polis och i det brottsförebyggande arbetet samt kan även kopplas till skolans arbete med normer och värderingar. I brottskategorin brott om skadegörelse ingår skadegörelse, grov skadegörelse, åverkan på motorfordon (ej brand), genom brand (även motorfordon), klotter, mot stat, kommun, landsting (ej klotter), annan skadegörelse samt mordbrand, grov mordbrand. Indikatorn antalet anmälda brott om skadegörelse per 1000 invånare i Kungälvs kommun var 9,1, vilket innebär en minskning mellan tidsperioderna 2001-2003 och 2011-2013 (SKL & MSB, 2014)</p> <p>Ambitionen bör vara att vi skall minska skadegörelsen och utifrån statistiken i Kolada ligger vi i dagsläget, nationellt sett lågt. För 2014 ligger vi på 88:e plats i Sverige.</p>	7,8	7,6	7,4
Antalet bostäder i beviljade bygglov	Summan av småhus, lägenheter i flerfamiljshus och olika former av kommunala omsorgsboenden. Målet är 400 per år. Varje månad beräknas 33 nya bygglov.	1 396	1 792	2 188
Antalet bostäder som fått slutbesked (Antal färdigställda lägenheter)	Enligt lagstiftning får man inte ta bostad i drift (flytta in) innan slutbesked erhållits. Varje månad adderas målvärdet med 33 nya (400/12)	1 396	1 792	2 188
Antal bostäder i lagakraftvunna detaljplaner	Mäts månadsvis. Varje månad adderas måltalet med 33 nya (400/12) bostäder varje månad istället för 41 (500/12) då 500 var målvärdet innan 2017.	1 396	1 792	2 188

Aktivitet	Beskrivning
Kommunen sammanställer och implementerar en kvalitetspolicy gällande utbud, service och bemötande	Uppdrag: En modern kommunal verksamhet: Förvaltningen får i uppdrag att utarbeta en service- och kvalitetspolicy som tydliggör tjänstegarantier för kommunens enklaste bastjänster, bemötande, service, kommunikation och tillgänglighet.

Aktivitet	Beskrivning
Tillväxten skall bära sig själv	<p>Uppdrag: Tillväxten skall bära sig själv</p> <p>Ekonomiberedningen har för avsikt att arbeta med de långsiktiga frågorna kring tillväxt och exploatering.</p> <p>Förvaltningen ska bistå ekonomiberedningen genom att belysa och utreda möjligheter till och effekter av: Exploateringsintäkter/vinster, fastighetsutveckling inom förvaltningen och fastighetsutveckling inom bolagen, enligt givna direktiv. Bolaget skall bedriva markexploatering och därtill hörande markförvaltning i kommunen.</p> <p>Bolaget skall som exploateringsbolag bidra till kommunens långsiktiga utveckling genom att förvalta/förädla, förvärva, uppföra och avyttra fastigheter, företrädesvis mark för utveckling och exploatering. Bolaget skall aktivt driva exploatering och etablering i kommunen och verka som ett utvecklingsbolag. I arbetet ingår att: Identifiera och utvärdera nu gällande styrdokument för exploatering och fastighetsstrategi.</p>

4.1.6 Ökad integration och minskat utanförskap

Tolkning

Integration och minskat utanförskap är ett stort mål i den sociala översiktsplanen. Övergripande målet är att skapa ett socialt hållbart samhälle i hela kommunen. Delmål är att: innan 2020 minska utanförskapet med 20 procent. innan 2020 ska utanförskapet halveras i de mest utsatta områdena i Kungälv kommun. alla nyanlända vuxna ska, efter avslutad etableringsperiod (2 år), finnas i arbete alternativt utbildning.

Handlingsplan

Avser hela förvaltningen, portföljstyrning via Social Hållbar utveckling. genomförs framförallt genom aktiviteter SÖP steg 3.

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Andel ensamkommande i studier/arbete efter avslutad boendeärende	Sektor Arbetsliv och Stöd avser att ha alla ensamkommande barn i studier eller arbete, även efter avslutad ärende.	100%	100%	100%
Andel nyanlända i arbete eller studier efter avslutad etableringstid på 2 år	Arbetsförmedlingen är ansvarig för flyktingar under etableringstiden (2 år). Detta innebär att det är de som har kontroll över vilka som kommer ut i arbete. Ett intensifierat samarbete med arbetsförmedlingen behövs för att få kunskap om, och tillgång till de uppgifter som behövs för denna indikator.			
	Fram till och med 2016 redovisas antal, ej andel.	100%	100%	100%
Studerande på SFI kurs 3D som fått godkänt - genomsnittlig tid i veckor	Genomsnittlig tid i antal veckor mellan första kursstart och kurslut för kursdeltagare som slutfört kursen under året. Kursstart från tidigare år ingår också i beräkningen. Elever som sluttstats direkt ingår inte. Kalenderår	28	25	21
Kostnader försörjningsstöd ska minska	Kostnader för försörjningsstöd (kan vara indikator för fler mål). Mäts vid tertialrapporterna och skall visa en minskande trend på årsbasis.	18	17	16
Elever i åk. 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, hemkommun, andel (%)	Andel elever med godkänt betyg i alla ämnen som ingått i elevens utbildning. Andelen beräknas på dem elever som fått eller skulle ha fått betyg enligt det mål- och	85%	87%	90%

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
	kunskapsrelaterade betygssystemet (elever som saknar godkänt betyg i alla ämnen ingår). Uppgiften avser elever folkbokförda i kommunen oavsett var de går i skola. Källa: SCB och Skolverket.			
Antal aktuella missbruksärenden	Missbruk är en riskfaktor för utanförskap och ett tecken på ohälsa. Barn och ungdomar som växer upp i familjer med missbruk riskerar fortsatt utanförskap. Analys utifrån olika bostadsområden sker dock inom social översiktsplan.	230	220	210
Antal aktuella ärenden barn och ungdom	Antal aktuella ärenden inom barn och unga inkluderar alla pågående ärenden inom barn och unga 0-20 år, dvs handläggning, utredning, beslut, och uppföljning. Att behöva stöd av socialtjänsten är en av många indikatorer som är relevanta i Social översiktsplan och kan vara ett tecken på utanförskap. Analys utifrån olika bostadsområden sker dock inom ramen för analys av social översiktsplan.	400	380	360
Antal aktuella insatser barn och ungdom	Antalet aktuella insatser under perioden för barn och unga.	329	310	300

Aktivitet	Beskrivning
Genomför handlingsplan enligt Social översiktsplan steg 3.	<p>Enligt planen skall status på planerade och genomförda aktiviteter rapporteras.</p> <p>Steg tre Social Översiktsplan innefattar en konkretisering av analys och ramar där olika åtgärder konkretiseras utifrån teman. -Se bifogat dokument.</p> <p>uppdrag: Genomförandet av Sociala Översiktsplanen: Strategi för tillväxt utifrån ökat flyktningmottagande Dnr KS2016/0159-1. Flyktningmottagandet är en del av Kungälv's tillväxt och innebär att den planerade utbyggnaden ökar. De politiska mål, strategier och prioriteringar som Kommunfullmäktige och Kommunstyrelsen beslutat ska vara en fullt integrerad del av Årsplan 2017 och utvecklas i verksamhetsplanen.</p> <p>Minskad segregation Tidiga insatser Arbete och sysselsättning Trygghet Hälsa</p>

4.1.7 Skolans kompensatoriska uppdrag skall minska segregationen och öka jämlikheten

Tolkning

Skolans kompensatoriska uppdrag är strategiskt viktigt för att uppnå målsättningarna i Social översiktsplan.

Alla elever i Sverige har enligt lag rätt till en likvärdig utbildning. Var man än bor och oavsett sociala och ekonomiska hemförhållanden ska utbildningen ha en hög kvalitet. Utbildningen ska också kompensera för elevers olika bakgrund och andra olikartade förutsättningar.

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Andel (%) elever i åk. 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, avvikelse från modellberäknat värde, lägeskommun	Visar avvikelsen mellan det faktiska värdet och det modellberäknade värdet. Modellberäknade värden för andel elever som uppnått kunskapskraven har tagits fram av SKL i en regressionsmodell där kommunerna jämförs med övriga kommuner och där hänsyn tagits till behov av ekonomiskt bistånd, nyinvandrade elever (0-4 år), föräldrars utbildningsnivå och Kön.	3 %	5 %	7 %
Meritvärde i årskurs 9, avvikelse från modellberäknat värde	Indikatorn visar avvikelsen mellan det faktiska värdet och det modellberäknade värdet. Modellberäknade värden för genomsnittligt meritvärde har tagits fram av SKL i en regressionsmodell där kommunerna jämförs med övriga kommuner och där hänsyn tagits till behov av ekonomiskt bistånd, nyinvandrade elever (0-4 år), föräldrars utbildningsnivå och Kön.	0	5	10
Gymnasieelever med examen inom 3 år, hemkommun, andel (%)	Antal folkbokförda elever i kommunen som började på gymnasium för tre år sedan som med examen inom tre år, inkl. IM dividerat med antal folkbokförda elever i kommunen som började på gymnasium för tre år sedan.	68%	70%	72%

4.1.8 Barnfattigdomen ska minska

Tolkning

Sociala investeringar ska beslutas utifrån en socioekonomisk översiktsplan som belyser de förutsättningar som finns i kommunen, i syfte att rikta insatser till områden där utanförskap och barnfattigdom är som störst.

Handlingsplan

Avser hela förvaltningen, portföljstyrning via Social Hållbar utveckling.
Genomförs framförallt genom aktiviteter SÖP steg 3

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Antalet barn i familjer som är beroende av försörjningsstöd	Avser åldrarna 0-18 år (enligt SCB definition). Rädda Barnen använder två mått för att mäta hur många barn som lever i fattigdom under ett givet år. Det gäller barn som lever i familjer som antingen: någon gång under året fått försörjningsstöd (det som tidigare hette socialbidrag); eller har s.k. låg inkomststandard, dvs. familjens inkomster täcker inte nödvändiga kostnader som boende, mat, kläder och försäkringar.	225	210	195
Antal familjer med försörjningsstöd som har barn	Följ upp de som haft försörjningsstöd längre än 6 månader (långvarigt)	161	149	136

4.1.9 Öka andelen hållbara resor

Tolkning

Skapa möjligheter för människor att göra hållbara transportval i sin vardag. Andelen som åker kollektivt, går, cyklar och samåker skall öka. Ensambilåkandet skall minska.

Handlingsplan

Fokus ligger på att utarbeta styrdokument, handlingsplaner och arbeta utefter dem. Utifrån till exempel energiplanen och miljöpolitiskt program styrs arbetet för att öka andelen hållbara resor. Arbeta med en trafikstrategi ska också komma att bli en övergripande handlingsplan i syfte att uppnå målet.

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Totalt antal resande med kollektivtrafik i Kungälv kommun	Indikator från K2020 med start 2006. Målet är att öka antalet resenärer med 3% varje år till 2025. Mäter hela sträckan. I vissa fall finns det anledning att titta på enskilda linjer. Framförallt föreslår sektorn i så fall en uppföljning av Marstrandsexpressen och 422 Diseröd eftersom detta är områden som kommer att utvecklas de kommande åren vilket möjliggör för fler att åka kollektivt. Dessutom följs Diseröd och Marstrand upp i en resandeenkät.	7 023 000	7 391 000	7 780 000
Antal körda mil per invånare med bil	Hur långt invånarna kör med bil per invånare	737	727	717
Enkät andelen hållbara resor till och från skolan	Andelen elever som tar sig till och från skolan på ett hållbart sätt, d.v.s med gång, cykel eller buss. 10% ökning från 2017 års mätning till 2019.			

Aktivitet	Beskrivning
Utredning angående om Kungälv kommun kan bli pilotkommun för personliga zoner.	Aktiviteten är ett uppdrag i budgetdirektivet. Uppdrag Utvecklingsarbetet kring kollektivtrafiken: Förvaltningen får i uppdrag att utreda om Kungälv kommun kan bli pilotkommun för personliga zoner. Förvaltningen Anmäler intresse till VGR/Västtrafik och utreda vad som krävs för vara pilotkommun
Samordning av samhällsbetalda resor i en organisation	Utredning är genomförd. Förslag om ny organisering presenteras i höst och genomförs 1/1, 2017. Uppdrag: Samordning av samhällsbetalda resor i en organisation
Resvaneundersökning	En resvaneundersökning ska göras. Undersökningen syftar till att ta fram resvanor för cykel, kollektivtrafik, elbilsresor och bilresor, samt nöjdhet angående gång, cykel och kollektivtrafik. Nollmätning görs så snart som möjligt därefter kommer målvärde att kunna sättas. Genomförs vart 4e år. Kommunen beställer en resvaneundersökning som genomförs av extern aktör.
Införande av fritidskort för unga	Under 2017 införs av fritidskort (del av år) för unga motsvarande 2.5 Mkr i kostnad. Under 2018 utökas fritidskortsreformen för unga med ytterligare 5.8 Mkr.

4.1.10 Minska energiförbrukning, utsläpp till vattenmiljö och koldioxidutsläpp

Tolkning

Energianvändning och utsläpp av koldioxid ska minimeras. Energieffektivisering och utbyte till förnybara bränslen ska genomföras successivt både internt i kommunförvaltningen och externt i den geografiska kommunen. När det gäller utsläpp till vattenmiljö bör påverkan från dag- och spillvatten samt ytavrinning minska.

Handlingsplan

Utifrån miljöpolitiska programmet utarbetas resultatmål och indikatorer för respektive programområde (KS+ Förvaltning). Därefter tar förvaltningen fram aktiviteter som leder till att målen uppfylls.

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Miljöranking i tidningen Aktuell hållbarhet	Det som mäts i enkäten kan variera men områden som brukar vara med är exempelvis om kommunen har mål för minskade utsläpp av CO ₂ , policy att bara köpa miljöbilar, miljöledningssystem, politiskt mål om att öka andelen solvärme/solel på egna fastigheter mm. Enkäten ger dock inte en total bild av verkligheten.	100	100	100
Fossila koldioxidutsläpp från kommunförvaltningen	Utsläpp av koldioxid från förvaltningens användning av fossila bränslen. Enhet: ton/år.	810	740	670
Fossila koldioxidutsläpp ton/invånare från lokaler samt fordon	Avser hela kommunen, från lokaler samt fordon. Fossila koldioxidutsläpp från trafik, arbetsmaskiner samt uppvärmning, ton per invånare.	2,6	2,8	2,7
Lokal förnybar elproduktion i Kungälv kommun	Andel lokalt producerad förnybar el i Kungälv i förhållande till total användning av el. (Enhet: Procent).	8,4%	8%	12,8%
Antal befintliga fastigheter som kopplas på det kommunala vatten och avloppsnätet	Inom kommunalt verksamhetsområde. En ny modell för att schablonberäkna effekten av antalet befintliga fastigheter som kopplas på det kommunala vatten och avloppsnätet har tagits fram. Miljöeffekten kan redovisas i kommentaren, med hänsyn till fosfor, kväve och BOD.	50	600	600

4.1.11 Mindre barngrupper för högre kvalitet i förskolan

Tolkning

Skollagen slår fast att utbildningen i förskolan syftar till att barn ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Förskolans uppdrag definieras i förskolans läroplan. Minskade barngruppsstorlekar bidrar till att skapa förutsättningar för förskolans uppdrag genom att pedagogerna får större möjlighet att ge alla barn de utmaningar och den stimulans de behöver för att känna lust att lära, utveckla demokratiska värderingar, få en trygg omsorg och för att större hänsyn kan tas till barnens olika förutsättningar och behov.

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Genomsnittligt antal barn per avdelning	Genomsnittligt antal inskrivna barn per avdelning i kommunens förskolor.	17,5	17	17
Personaltäthet, antal barn per årsarbetare, kommunal regi	Antal inskrivna barn dividerat med antal årsarbetare. I antalet årsarbetare har antalet anställda som arbetar med barn (exklusive städ- och kökspersonal samt personal som medverkar i arbetet genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder) räknats om till heltidstjänster med hjälp av tjänstgöringsgraden.	5,6	5,3	5,3

4.1.12 Kunskaperna hos elever och studerande ska öka

Tolkning

Alla elever ska ha möjlighet att utveckla sig och sina intressen och ges stöd för sitt lärande i former som passar dem bäst. Stöd till elever i yngre åldrar är särskilt viktigt. Alla har en trygg och god skolmiljö och är väl förberedda för fortsatta studier eller arbete.

Handlingsplan

Öka förutsättningarna för pedagogernas huvuduppdrag genom att utveckla huvudmannens stödprocesser. Insatser för att utveckla samtliga pedagogers förmåga att leda alla barn och elevers lärande.

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Andelen elever i årskurs 3 som klarat samtliga delprov på nationella proven i SV, Sv2 och MA	Andel (%) elever i åk 3 som deltagit i alla delprov som klarat alla delprov för ämnesproven i SV, Sv2 och MA, kommunala skolor.	63%	65%	67%
Nationella prov åk 6	Elever i åk 6 som deltagit i alla delprov som fått lägst betyget E för ämnesprovet i svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik kommunala skolor, genomsnittlig andel (%).	96	98	100
Elever i åk. 9, meritvärde kommunala skolor, genomsnitt (17 ämnen)	Elevernas sammanlagda meritvärde dividerat med antal elever som fått betyg i minst ett ämne enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet i årskurs 9. Betygen mäts före prövning. Uppgifterna avser elever i kommunens egna skolor, oavsett folkbokföringsort. Uppgiften avser läsår. Meritvärdet för en elev utgörs av summan för de 17 bästa betygen i elevens slutbetyg (E=10, D=12.5, C=15, B=17.5 och A=20). Det möjliga maxvärdet är 340 poäng.	230	232	235

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Elever i åk. 9 som uppnått målen i alla ämnen, kommunala skolor, andel (%)	Andel elever med godkänt betyg i alla ämnen som ingått i elevens utbildning. Andelen beräknas på dem elever som fått eller skulle ha fått betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet (elever som saknar godkänt betyg i alla ämnen ingår). Uppgifterna avser elever i kommunala skolor i kommunen oberoende av var de är folkbokförda.	85	87	90
Gymnasieelever med examen inom 3 år, kommunala skolor, andel (%)	Antal elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen för tre år sedan med examen inom tre år, inkl. IM dividerat med antal elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen för tre år sedan, inkl. IM.	63	65	67
Gymnasieelever med examen inom 3 år, yrkesprogram kommunala skolor, andel (%)	Antal elever som började på yrkesprogram på gymnasium i kommunal regi i kommunen för tre år sedan med examen inom tre år dividerat med antal elever som började på yrkesprogram på gymnasium i kommunal regi i kommunen för tre år sedan.	75%	77%	80%
Gymnasieelever med examen inom 3 år, högskoleförberedande program kommunala skolor, andel (%)	Antal elever som började på högskoleförberedande program på gymnasium i kommunal regi i kommunen för tre år sedan med examen inom tre år dividerat med antal elever som började på högskoleförberedande program på gymnasium i kommunal regi i kommunen för tre år sedan.	70%	72%	75%

Aktivitet	Beskrivning
Översyn stödprocesser inom förvaltningen	Öka förutsättningarna för pedagogernas huvuduppdrag genom att utveckla huvudmannens stödprocesser.
Sveriges största satsning på kompetensutveckling för lärare	Vi har ett pågående 3 årsavtal med GR:s pedagogiska centrum. GR leder arbetet med lärare och rektorer inom grundskolan. Insatser för att utveckla samtliga pedagogers förmåga att leda alla barn och elevers lärande. Kompetensutvecklingen genomförs i huvudsak i lärgrupper och syftar till att utveckla lärares bedömningsförmåga. Uppdrag: Sveriges största satsning på kompetensutveckling för lärare.

4.1.13 Fler barn och unga deltar i ett rikt och varierat kultur- och fritidsliv

Tolkning

Alla barn och unga ska ha möjlighet att utöva och ta del av kultur- och fritidsverksamhet. Mångfald och delaktighet ska stimuleras.

Fler elever ska ha tillgång till en plats i kulturskolan. En utökning av kulturskolan innebär en breddning av verksamheten.

Beskrivning

Kultur- och Samhällsservice, Samhällsbyggnad, Skola, Arbetsliv och Stöd arbetar med målet. Genom att fortsätta arbetet med breddning av utbud och ökad delaktighet. Samverkan med och stöd till civilsamhället är en viktig del. Men också att kommunens olika verksamheter tillsammans arbetar för att öka måluppfyllelsen

Handlingsplan

Kulturskolans verksamhet utökas genom fler aktiviteter, breddning av utbud och samverkan med andra aktörer. Biblioteksverksamheten bidrar genom ett ökat fokus på barn och unga. Föreningslivet ska givas goda förutsättningar för sina verksamheter och aktiviteter för barn och unga. Samverkan mellan skola, socialtjänst, fritid och kultur ger ökade möjligheter till deltagande. Målet uppfylls när indikatorerna visar på stadig ökning år från år.

Indikator	Beskrivning	Målvärde 2017	Målvärde 2018	Målvärde 2019
Antal elever i kulturskola	Antal elever i kulturskolan ska öka. Ny verksamhet och nya former bidrar till ökningen.	1 200	1 240	1 280
Antal utlån av media till barn och unga på biblioteken	Anger totalt antal lån inklusive e-media.	138 000	140 000	142 000
Delaktighetsmått ska öka (Keks)	2017 blir ett första mätår och utfallet kommer att ge underlag för ett målvärde framöver. Verksamheten inom trygga ungdomsmiljöer använder idag en metod för att följa upp och mäta upplevd delaktighet bland sina brukare. Denna metod ska som en pilot under 2017 tillämpas på andra kultur och fritidsverksamheter i kommunen.			
Antal aktiviteter redovisade inom LOK-stödet (Lokalt aktivitetsstöd)	Antal aktiviteter mäts genom systemet APN.	150 000	152 500	155 000

Aktivitet	Beskrivning
Utveckla former för hur kommunens verksamheter gemensamt kan öka deltagande och delaktighet bland barn och unga.	Kommunens verksamheter ska arbeta mer tillsammans kring frågor som rör barn och ungas fritid och deltagande i aktiviteter. Delaktighet är ett centralt begrepp. För att uppnå detta mål behöver vi lära av varandra och även av andra aktörer. Ungdomarnas hela livssituation och behov ska ligga till grund för hur vi utvecklar våra verksamheter. Utveckling av Mimers kulturhus är ett exempel på aktivitet som går mot målet och som är på KS nivå. Detta involverar kultur, fritid, skola samt arbetsliv och stöd. Under 2016 skall översyn ske med ambition att LOK-stödet skall räknas upp med volymökningarna, för de godkända aktiviteter som genomförts. Ambitionen är även att budgeten för Kulturskolan räknas upp årligen, utöver övriga kostnadsökningar och löneökningar, med snittkostnaden per elev x antalet barn och ungdomar mellan 7- 20 år som utgör befolkningsökningen.

4.2 Planerade verksamhetsvolymer

I årsplanen redovisas utveckling och plan för ett antal väsentliga volymtal. Volymtalen hämtas från sektorernas verksamhetsplaner. Tabellen ger en bild över viktiga volymer som förvaltningen har använt vid beräkning av budgetens fördelning.

Volymtalen är en viktig del i uppföljningen under verksamhetsåret för att förstå och hantera avvikelser i budget, kvalitet och/eller volym.

4.2.1 Verksamhet

Verksamhet

Volymgrupper	Volymtal	Plan helår 2019	Plan helår 2018	Plan helår 2017	Prognos helår T1 2016	Utfall 2015	Utfall 2014
Försörjningsstöd + Gemensam mottagning	Antal behandlade ärenden som rör ekonomiskt bistånd, inom enheterna Försörjningsstöd+Gemensam mottagning	650	560	530	680	657	694
Barn och ungdom 0-20 år	Antal vård dagar institution 0-20 år	1 700	1 700	1 950	1 950	1 383	3 991
	Antal vård dagar egna familjehem 0-20 år	9 100	9 800	10 500	10 735	8 787	12 669
Utförarenheten + Barn och ungdomsenheten	Intern öppenvård, biståndsbedömda insatser Utförarenheten-Barn och Ungdom	190	190	190	137	196	172
Vuxenenhet	Antal vård dagar institution 21- år	2 300	2 500	3 000	2 700	2 624	1 361
	Antal vård dagar externt boende med stöd 21- år	3 000	3 500	4 000	4 500	4 992	2 884
Bostad med särskild service enligt LSS, antal brukare	Egna boenden, vuxna	112	105	98	98	91	82
Arbetslivscentrum	Antal brukare daglig verksamhet	259	246	233	220	197	181
Mottagning nyanlända och ensamkommande	Antal mottagna enligt bosättningslagstiftning (vuxna/familjer)		286	286			
	Antal nyanlända enligt lagen om eget boende (vuxna/familjer)			40			
	Antal barn i mängden mottagna enligt bosättningslagstiftning och lagen om eget boende		130	130			
	Antal mottagna ensamkommande barn		10	10			
Måltidsservice	Antal serverade måltider totalt	2 455 000	2 425 000	2 365 000	2 400 000	2 383 000	2 480 000
Kommunala fastigheter	Elförbrukning (MWh)	17 075	16 970	16 525	16 500	16 802	16 758
	Bruksarea (BRA), egna fastigheter, m2	227 920	225 760	216 920	225 000	227 831	211 000

Volymgrupper	Volymtal	Plan helår 2019	Plan helår 2018	Plan helår 2017	Prognos helår T1 2016	Utfall 2015	Utfall 2014
	Bruksarea (BRA) inhyrda fastigheter, m2	64 900	44 080	43 000	43 000	30 685	36 167
Förskola	Antal helårsplatser	1 915	1 870	1 824	1 778	1 793	1 868
Pedagogisk omsorg	Antal barn	242	242	242	242	231	234
Förskoleklass	Antal elever	514	513	524	546	538	495
Grundskolan årkurs 1-9	Antal elever	4 590	4 500	4 369	4 256	4 024	3 899
Fritidshem	Antal barn	2 489	2 494	2 476	2 421	2 382	2 225
Grundsärskola	Antal elever	29	29	29	29	29,5	31
Gymnasiet, Mimers Hus	Antal elever	1 595	1 558	1 520	1 474	1 500	1 580
Mimers Hus/ Gymnasiesär	Antal elever	85	85	85	92	103	110
Fristående förskolor	Antal barn	493	493	493	493	488	490
Fristående förskoleklass	Antal elever	51	51	51	51	48	66
Fristående grundskola	Antal elever	555	555	555	555	566	582
Fristående fritidshem	Antal barn	261	261	261	261	272	296
Fristående gymnasieskola	Antal elever	326	326	326	326	286	253
Lägenheter och platser	Totalt antal lägenheter i särskilt boende och korttidsplatser, i egen regi	379	373	364	361	384	414
	Varav: Demenslägenheter/Psykogeriatriska lägenheter	163	163	163	163	163	158
	Varav: Omsorgslägenheter	194	188	179	176	176	176
Köpta platser	Köpta årsplatser (korttidsplats)	0	1	1	0	0,7	0,9
Brukare i hemtjänsten	Brukare med hemtjänst	1 191	1 156	1 123	1 090	1 077	1 037
	Antal brukare med trygghetslarm i ordinärt boende	1 150	1 150	1 150	1 150	1 056	1 111
Ersätta timmar i hemtjänsten	Timmar i hemtjänsten	445 000	432 000	420 000	405 000	395 363	349 644

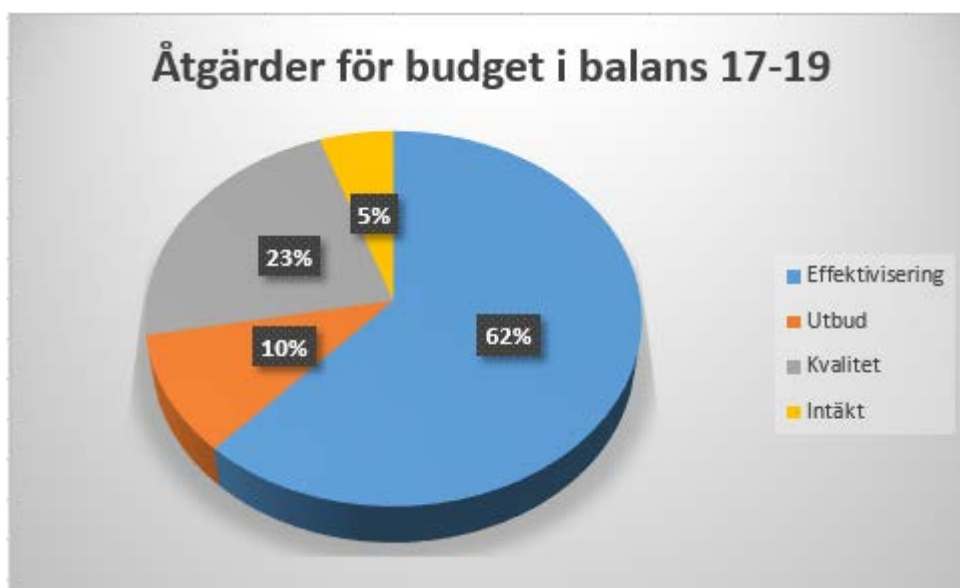
4.3 Åtgärder för att komma i ram

De nya ekonomiska ramarna innebär stora anpassningar för verksamheterna. Förutom att helt ta bort vissa verksamheter, krävs att allt arbete inom förvaltningen ses över så att arbetsprocesser kan effektiviseras.

Uppdragen från Budgetdirektivet följs upp löpande enligt modell för årshjul.

Totalt kommer åtgärder som sänker kostnaderna med motsvarande 164 mkr behöva genomföras inom de olika verksamheterna.

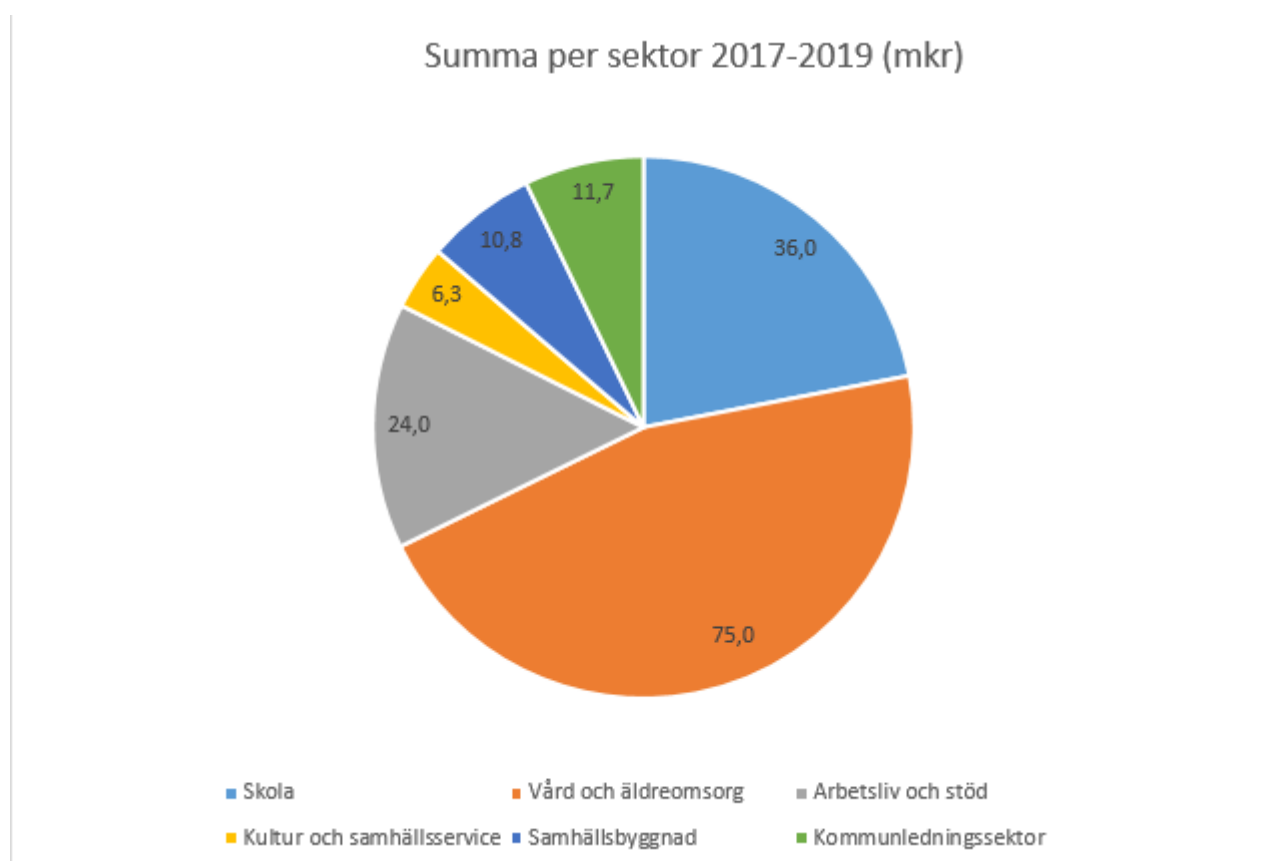
De olika åtgärderna klassas inom fyra olika områden; Effektivisering, Utbud, Kvalitet och Intäkter.

Åtgärderna fördelas över de tre åren enligt nedan.

Summerat över de tre åren fördelas den ekonomiska effekten enligt nedan (mkr).

4.4 Investeringar 2017-2020

Tillväxtens inriktning under 2017-2020

Enligt översiktsplanen ska tillväxten ske inom tätortsområdet Kungälv, Ytterby och Kareby samt i serviceorterna. Utöver det ska boendeutveckling inom vissa utpekade s.k. A-områden i Kustzonen vara möjligt. Till det förväntas byggnationen av småhus på landsbygden fortsätta.

I mars 2016 beslutade Kommunstyrelsen om den geografiska prioriteringen till Kungälv, Ytterby och Marstrand. Det är nödvändig att hålla i beslutet under hela perioden inklusive kommande utblick, totalt minst 7år, för att skapa rätt förutsättningar att leverera i enlighet med de Strategiska målen och resultatmålen med sina tolkningar.

Prioriteringsgrunder för tillväxtens projekt

Prioriteringsgrunderna består av balansering av tre områden. Strategisk värdering som fastställer i vilken grad idéerna/projekten följer strategiska mål/resultatmål/politiska direktiv. Värdering av effekter och nyttor som fastställer vilken grad av ekonomiska och kvalitativa effekter och nyttor som uppdraget/projektet skapar. Bedömd genomförbarhet som beskriver uppdragens/projektens förväntade möjlighet att genomföras framgångsrikt och förmåga att åstadkomma nyttor i verksamheten.

För att säkerställa rätt leverans krävs systematisk uppföljning av pågående projekt och uppdrag inom tillväxtarbetet.

Boende till nyanlända

För att lösa boenden till de nyanlända som av statliga myndigheter genom Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, anvisats till kommunen krävs investeringar som komplettering till befintliga bostäder tillgängliga för uthyrning. Investeringen gäller bl.a. modulbyggen i lämpliga områden. Storleken av investeringen fastställs när behovet står klart, det utgör dock än mindre del av hela investeringsbudgeten.

Prioritering av projekt och uppdrag

Prioritering bland möjliga projekt och uppdrag skall baseras på strategisk värdering, värdering av effekter och nyttor samt bedömd genomförbarhet.

För bedömning av strategiskt värde görs en indelning i två nivåer baserat på planerad leverans:

Mycket prioriterat uppdrag/projekt/ investeringar

- Kommunal service – för lagstadgad kommunal service eller politiskt prioriterad service
- Övergripande strategiskt viktig infrastruktur
- Betydande ekonomisk avkastning av kommunal mark
- Bostäder och verksamheter:
  1. Strategiskt betydelsefull bostads- eller näringslivsetablering
  2. Belägna i Kungälv, Ytterby och Marstrand
  3. Med liten påverkan på brukningsvärd jordbruksmark
  4. Förtätning i kollektivtrafiknära lägen

Prioriterat uppdrag/projekt

- Bostäder och verksamheter:
  1. I serviceorter eller kustzon (i fas med utbyggnad av överföringsledningar)
  2. Med liten påverkan på brukningsvärd jordbruksmark
  3. Förtätning i kollektivtrafiknära lägen

Medborgarens behov

För att möta medborgares behov av privata detaljplaner prioriteras dessa i en egen kvot. Det gäller privata detaljplaner som inte medför behov av kommunal investering förutom redan beslutad VA-utbyggnad. Ytterligare förutsättningar för denna kategori är att planen kan genomföras med standardförfarande, har litet allmänintresse och inte bedöms medföra betydande miljöpåverkan.

1,5%-2,0% befolkningstillväxt – Huvudsakliga tillväxtområden

Stadskärnan, Kungälv – Ytterby och Marstrand är prioriterade tillväxtområden. Därutöver finns en rad kompletterande projekt som är nödvändiga att genomföra för att kommunen ska utvecklas i önskad riktning.

Stadskärnan Kungälv – Motorn i kommunens tillväxtarbete!

Stadskärnan ska växa och utvecklas till Göteborgsregionen mest dynamiska plats för kulturella, administrativa, sociala och kommersiella möten av kranskommunerna. Boende, arbetsplatser, handel, kultur, idrott, nöjen och upplevelser ska ligga tätt, då skapas den attraktivitet, rörelse och dynamik som eftersträvas i Stadskärnan. Antalet boende och besökande i stadskärnan ska fördubblas fram till år 2025. En hög täthet ska eftersträvas och inriktningen ska vara en blandning av bostäder med olika upplåtelseform. Antalet arbetsplatser i stadskärnan ska öka genom en satsning på kontor i attraktiva lägen. Stadskärnan sträcker sig från Fästningsholmen i söder till sjukhuset i norr. Från entrén till Komarken i väster till Mimerstaden i öster. Läs vidare inom avsnittet exploatering.

Marstrand på längre sikt

Marstrand och Koön är ett hållbart året-runt samhälle med 3000 invånare. Centrumutveckling har främst skett på Koön med fullgod kommunal service och infrastruktur. Marstrand är Bohusläns största besöksdestination med kultur, matupplevelser, naturupplevelser och båtlivet i centrum. Marstrand är en internationell seglararena av världsklass. Strukturen finns i översiktsplanen. Inriktningen nås i två etapper:

Satsning på näringsliv, besöksnäring och infrastruktur (2016-2020).

Under perioden 2017-2019 görs framför allt satsningar på näringsliv, detaljplanering för hotell och SPA men även att ytterligare utveckla Marstrand som seglardestination. Ytterligare bostadsområden studeras/ planeras under perioden med trolig utbyggnation under kommande utblick. Planering av förskola/skola på Koön påbörjas under perioden. Under planperioden kommer Marstrands vattenverk rustas upp.

Bostadsutveckling på Koön och Instön, satsningen på näringsliv, besöksnäring, infrastruktur och kommunal service (2021-2035).

Koön blir alltmer centrum för den kommunala servicen. Inom utblicken fram till 2035 kommer det att etableras skola, förskola och olika former av omsorgsboende/trygghetsboende på Koön. Kommunstyrelsens beslutade i augusti 2016 att anvisa lokalisering av förskola/skola samt parkeringsanläggning till Danske sten. Under etapp 2 höjs standarden på ”väg 168”. Bostadsutvecklingen för att nå 3000 året-runt invånare sker främst under denna period med flera nya områden bebyggda.

Ytterby – 2035

Ytterby är Västsveriges mest attraktiva och hållbara stationssamhälle med attraktivt boende för många målgrupper. Ytterby är idealiskt för barnfamiljer med närhet till kommunal service, tät kollektivtrafik, närströvområden, fritidsaktiviteter och handel. Satsningen på näringsliv och handel har lockat nya företag och branscher till Ytterby som stärker platsmärket Ytterby och Rollsbo.

Ytterby 2020 – Inifrån och ut!

En betydande del av kommunens bostadstillväxt kommer ske i Ytterby under perioden. En fördjupad översiktsplan kommer att stärka tanken om en bebyggelseutveckling från centrum och ut. I Ytterby färdigställs planerade delar av centrum samtidigt som flera nya bostadsområden Västra Ytterby med totalt ca 500 nya bostäder. Ambitionen är att flytta Ridskolan under perioden och att det ger ytterligare tillväxtpöjligheter både under perioden och i utblicken. Sparråsvägens förlängning som förbinder Torsbyvägen och Marstrandsvägen byggs inom perioden. Projekten är Sparråsskolan, ny F-3-skola i Ytterby, tre LSS-boende i västra Ytterby samt en förskola i området Nordtag. Utöver detta färdigställs nya äldreboendeplatser på Ytterbyhemmet. Det satsas även på fritidsanläggningar inom området.

Övriga tillväxtskapande projekt

Nytt vattenverk, Dösebacka. Kapaciteten på vattenverket ska klara utvecklingen i kommunen med ökad befolkning samt omfatta leverans av vatten till kommunerna Ale, Stenungssund och Tjörn. Vattenverket beräknas vara i drift i under sommaren 2018.

VA i kustzon. Studier för överföringsledningar för att nå de av kommunfullmäktige utpekade områdena Aröd, Rörtången, Ödsmålsmosse, Tjuvkil, Instön, Marstrand och Kovikhamn/Vedhall är färdigställda i slutet av perioden. Ambitionen är att några områden, däribland Aröd har startat utbyggnationen av kommunalt vatten och avlopp inom treårsperioden.

Diseröd 2025 – Tryggt, nära och lantligt!Diseröd är en trygg och lugn boendemiljö med möjlighet att uppleva natur på gångavstånd. Ett nytt centrum byggs. Det ska innehålla vidareutveckling av förskole- och skolfunktionen för att både höja kvaliteten och erbjuda nya invånare plats i de kommunala verksamheterna. Ett nytt allaktivitetshus med idrottshall kompletterar centrum över tid. Ambitionen är att biblioteket flyttas från skolan till allaktivitetshuset för att förstärka centrumfunktionen. Bostäder byggs i och i anslutning till centrum för att öka antalet boende. Ambitionen är att en ny närbutik ska etableras. Befintlig bussterminal flyttas från nuvarande läge till centrumtomten och kombineras med pendelparkeringsplatser. Inriktningen är att stärka kollektivtrafikstråket till och från Kungälv. På nuvarande bussterminal byggs bostäder med vacker utsikt över delar av Romelanda. Återvinningsstation och reningsverk behöver flyttas och förändras för att utvecklingen ska kunna ske. Samlat planerar kommunen för att Diseröd långsiktig ska ha minst 600 fler boende än idag. Under perioden kommer ny förskola, infrastruktur och bostäder att färdigställas. Genomförandet av kommunal infrastruktur börjar under hösten 2016.

Kärna Kärna finns ett stort antal byggbara bostadstomter. Under senare år ser vi att tidigare detaljplanelagda områden nu genomförs. Ytterligare tillskott bedöms inte behövas under perioden. Skolan kommer att kompletteras med bättre kök och måltidsmöjligheter.

KodeKode har goda förutsättningar vad gäller kommunikation vilket medför stor potential att växa och stärka sin roll som serviceorten i norra delen av kommunen. Stora strukturfrågor behöver hitta sin lösning. Passagen av Bohusbanan är en nyckelfråga, likaså är ytterligare tillgänglighet till trafiken på Bohusbanan viktig. Placering av centrum är en annan. Under perioden 2017-2019 genomförs en förstudie för ny skola samt utbyggnation av äldreboende Solhaga.

Medfinansiering av statlig infrastruktur Kommunen förskotterar och medfinansierar statlig infrastruktur. Kommunfullmäktige har en rad åtaganden i relation till Trafikverket.- Gc-vägar utmed det statliga vägnätet- Förskottering och bidrag till Kungälvsmotet, Gro-Karebymotet och uppgraderingen av Tjuvkil.- Förlängning av perrongerna i Ytterby och Kode.

Generella potter

För att säkerställa och vidareutveckla det som förvaltar behövs ”generella investeringar” i form för bland annat trafiksäkerhet, lekplatsprogram, park-och strövområden runt om i kommunen. Potterna innehåller även investeringar för lokalanpassningar och energisparåtgärder i kommunala byggnader samt inventarier för kommunala verksamheter. De bedöms som viktiga eftersom förvaltningen jobbar utifrån fyrstegsprincipen där pottorna ska motverka överinvesteringar i nya anläggningar och boenden.

Tillväxtens finansiering

Resurserna som finansierar tillväxtarbetet har i huvudsak fyra ursprung. Kommunala skattemedel, avgifter i kommunala avgiftskollektiv, avtal som tecknas med privata exploatörer som önskar bidra till tillväxten samt olika former av statliga och regionala bidrag. Det femte, EU-medel, behöver kommunen bli bättre på att utnyttja.

Förtida beslut

För att klara behov som uppfattas som extra angelägna föreslår förvaltningen att tre objekt under perioden beslutas redan nu och att Kommunstyrelsen ges delegation att genomföra projekten. Objekten är:

Objekt	Investering 2017-2020 (Mkr)
Solhaga äldreboende	61
Fridhems förskola	51
Ombyggnad Kärna skola	20

Sammanfattningsvis äskar förvaltningen att 132mkr läses i förtida beslut under perioden.

Sammanfattning

Tillväxtportföljen innehåller en bedömd årlig befolkningsutveckling om 1,5 – 2,0% fram till 2030-2035. Initialt något högre men inte riktigt i paritet med budgetdirektivet då resurstillgången inte säkerställs i detsamma. Det gör att förvaltningen åtar sig att leverera 400 bostäder per år under treårsperioden för att därefter fokusera på en årlig befolkningsökning vilken bedöms vara en bra förutsättning för långsiktigt ekonomisk planering av kommunen.

4.5 Exploatering

Verksamheten är, under perioden 2017-2019, fokuserad på fyra större områden, Kongahälla, Stadskärnan sydöst, Diseröd och Västra Ytterby. Projekt Resecentrum pågår också under perioden, men huvuddelen finansieras av skattemedel varför det inte behandlas här.

Exploateringen av Kongahälla innebär skapandet av en ny stadsdel. Stadsdelen skall innehålla 900 bostäder i samt verksamheter och handel.

Stadskärnan Sydöst innehåller bostäder och verksamhetslokaler. Byggnationen inleds under 2017 och pågår under perioden. Över 300 bostäder finns inom sydöst. Upprustningen av den delen av stadskärnan förväntas finansieras inom exploateringsverksamheten.

Exploateringen i Diseröd är uppdelad i tre områden, Centrum, Disekulla och Tyfter. I Centrum byggs infrastrukturen ut i form av gator, belysning, pendelparkering, busstorg etc. Enligt gällande plan finansieras detta av skattemedel i form av investeringar med en prognostiserad totalutgift om 15,5 Mkr. Utöver detta finns även planer på utbyggd förskola, ny skola och allaktivitetshus via skattefinansiering till en utgift om drygt 100 Mkr.

Disekulla och Tyfter innefattar utbyggnad av lokalgata, belysning och VA samt försäljning av bostäder. Det är ekonomin i dessa planer som är beaktat i detta avsnitt.

Utvecklingen i Västra Ytterby pågår och under hela perioden. Tega ängars genomförande bedöms i huvudsak vara klart och Nordtags genomförande har med hög sannolikhet påbörjats. Utvecklingen i Västra Ytterby bedöms samlat bidra till det ekonomiska resultatet för kommunen år 2018 och 2019.

Kassaflöde exploatering 2016-2019 (Mkr)				
	2016	2017	2018	2019
Utbetalningar	207	235	131	42
Inbetalningar	-102	-175	-162	-78
Netto	105	59	-31	-36

Tabellen visar kassaflödet inom exploateringsverksamheten under perioden. Det är inte en prognos för det ekonomiska resultatet i verksamheten under perioden.

5 Ekonomiska sammanställningar

5.1 Investeringsplan

Sammanställning förslag per serviceort av skattefinansierade investeringar		
Ort	Perioden 2017-2020	Utblick 2021-2024
Diseröd	30	132
Generell (hela kommunen)	327	iu
Kareby	29	0
Kode	63	293
Kungälv	291	380
Kärna	23	75
Marstrand- Tjuvkil	45	116
Ytterby	157	212
Summa	965	1 208

Sammanställning förslag finansierat av avgiftskollektiv (Avrundade belopp Mkr)		
Kategori investering	Perioden 2017-2020	Utblick 2021-2024
Vattenverk	246	
Överföringsledningar	183	279
Övriga VA investeringar	105	294
Renhållningsinvesteringar	33	32
Summa	567	605

Sammanställning förslag per verksamhet av skattefinansierade investeringar (avrundade belopp Mkr)		
	Perioden 2017-2020	Utblick 2022-2024
Förskola	165	110
Skola/Gymnasium	207	608
Vård-och äldreomsorg	69	126
Arbetsliv & stöd	2	23
Kultur &Fritid	38	173
Offentliga miljöer ink lekplatser	39	48
Gc-banor (ej medfinans)	10	
Infrastruktur	107	81
Centrumutveckling Stadskärnan	30	
Kollektivtrafik	15	
Energisparåtgärder	22	
Inventarier	75	
IT-inventarier	76	
Lokalanpassningar	92	
Hamnverksamhet	11	
Parkering	7	
Totalt	965	1 169